Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...инай 1921 оной ...ийн 21-һээ гарана | № 109 (14129) | 1973 оной майн 11, пятница | Сэн 2 мүнгэн

...ИИДХЭХЫ ЖЭЛЭЙ ...АРИЛГАНУУД

...итальна барилгын хэр түргэнөөр, һайнаар, хямдаар ...идэжэ байһанай, гол фонднуудай ямар болзор соо ...алгада оруулагдажа байһанай зэргээр гүрэнэй на...льна доходой хэмжээн, үйлэдбэриин хүгжэлтэ то...логдодог гээшэ. Тимэһээ капитальна барилга ара...ахын хүгжэлтые харуулдаг ниитэ экономическа ...хала зүйл болоно. Тэрэнэй гээгдэл экономическа ...тэдэ ехэ һаад ушаруулдаг, удааруулдаг.

...ай орон шэнэ барилгануудай үргэлжэ ехэ талмай ...эл бүхэндэ оло янзын элдэб шэнэ барилганууд ...алгада тушаагдажа байдаг гээшэ. Энээниие манай ...бликын жэшээ дээрэһээ хаража болохо. Промыш... шэнэ объектнүүд, хүдөө ажахын болон культурно...удалай эмхи зургаануудай барилганууд, гэр байра... хаа хаанагүй олоор бодхоогдожо байна.

...са энэ, табан жэлэй шиидхэхы жэлэй туршада Бу...ай олон шэнэ барилга ашаглалгада оруулагда...араалагдаа. Гол шухала барилганууд — Сэлэнгын ...лозно-картонно комбинат, хүүргэнүүдэй металл ...удэй завод, Зэдын комбинадай шанаржуулгын ...ын хоёрдохи ээлжээн, Улаан-Үдын мяха-консер... комбинадай шубуу үүсэлхэ цех, Галуута-Нуурай ...эй үйлэдбэриин объектнүүд, мал ажалай томо ком...нууд, хамта дээрээ 250 мянган дүрбэлжэн метр тал... гэр байра болон бусадшье барилганууд энэ жэлдэ ...ажа дүүргэгдэхэ ёһотой болоно.

...итальна барилгын хэмжээн 1972 онойхитой сасуул... процентээр ургахаар түсэблэгдөөд, 300 миллион ...эй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэхэ юм.

...ын тула урдань тохёолдоһон дутагдалнуудые зай..., ажалай эмхидхэл эрид һайжаруулха, хүдэлмэриин ... ба бии байгаа техникэ, механизмуудаа ашагтай ... хэрэглэхэ, барилгын шанар һайжаруулха эрилтэ ...ана. Барилга эрхилэлгын дутагдалай нэгэ гол шал... юуб гэхэдэ, нэгэ доро олон тоото объект, байра... бодхоогдожо эхилдэг, тиимэһээ хүдэлмэришэд, һомо... мүнгэн зөөри, хэрэгтэй материал, техникэ, хэ... олон тээшэ хубаагдан тараагдадаг байгаа.

...ийн ЦК өөрынгөө декабрьска Пленум дээрэ (1972 ...итальна барилгын гол дутагдалнуудые онсо тэм..., тэдэнээ усадхахые барилгын организацинуудые, ...на, совет органуудые уялгалһан юм. Тиихэдээ ба...адай хүсэ шадал, материальна болон финансова ...оломжонуудые 1972 ондо баригдажа дүүргэгдээ... 1973 ондо ашаглалгада тушаагдахэ ёһотой ба...уудта элсүүлэн хэрэглэхэ гэжэ зааһан байна.

...убликымнай барилгын, субподрядна организаци... партиин ЦК-гай декабрьска Пленумэй шиидхэбэри... бшолол хэһэн, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин ...алнуудые зайсуулха хэмжээ абаһан юм. Юһэдэхи ... жэлэй шухала барилганууд нэгэн болохо хүүргэ... металл зүйлнүүдэй заводой түрүүшын ээлжээн ...алгада тушаагдаа. Сэлэнгын целлюлозно-картонно ...адай. Кабанскын нутаһанай фабрикын түрүүшын ...эй барилга дүүргүүтэй болојо, һүүлшын ажал ... байна.. Республикымнай 50 жэлэй ойн һайндэр ... баригдажа дүүргэгдэхэ ёһотой Улаан-Үдын Куй...ай үйлсэдэхи выставкын залай, «Баргажанай гос..., ипподромой барилгада олон хүдэлмэришэдэй ...адал зорюулагданхай .

...ше, капитальна барилгын гээгдэл, горитой дутаг...өө усадхагдаагүй байһаар. Барилга-хабсаралгын ...эри хэхэ, энэ хэрэгтэ үгтэһэн капитальна һомолол...лэхэ түрүүшын кварталай даабари дүүргэгдээгүй. ...н зарим организацинууд жэлэй эхинһээ хүдэлмэ...эдхөөгүй, харин 1972 оной һүүлшын һаранууд ...улхада, бүри удааруулһан байна. Нютагай Сове...эдэлэй капитальна барилга ехээр унжагайруулаг.... Эдэ барилгануудые ашаглалгада тушааха жэлэй ...урбан һара соо оройдоо 20 гаран процентдэ хүргэг...

...уулинуудай, культурно-гэгээрэлэй. медицинын ...ургаануудай, коммунальна барилга хангалтагүй...хилэгдэһэн зандаа. Саашадаа иимэ байдалтай эбсэ... болохогүй гээшэ. Барилгые бүхы аргаар түргэдхэ...эрһэн ондо, мүн энэ жэлдэ ашаглалгада тушаагда...араалагдаһан барилгануудые заатагүй дүүргэхэ ... хэмжээ абаагүй һаа, урдын алдуунууд дахинаа ...аха, капитальна барилгые гээгдэлһээнь гаргахань ...элтэй болохо.

...лга-хабсаралгын хүдэлмэри түргэдхэхын, саашадаа ...льна барилгые түргэнөөр, һайнаар, хямдаар эрхил... барилгын организацинуудай өөрын индустриальна ... байгуулхань ехэ шухала юм. Буряадай барилгын ...ениин, «Бурятцелинстрой» трестын үйлэдбэриин ...ятинууд Улаан-Үдэдэ, зарим аймагуудта баригда...нхай. Теэд Грязнухинска хирпиисын заводой, ба... материалнуудай Татауровска комбинадай, бетон ... бэлдэхэ, хабсаргамал бетон зүйлнүүдые үйлэдбэри...лхэ заводуудай барилгые түргэдхэхэ талаар эрид ...лта болоногүй.

...ташад республикынгаа 50 жэлэй ойн гүйсэхэ энэ ... барилга-хабсаралгын хүдэлмэри болзорһоонь урид, ... 28 болотор дүүргэхэ уялга абанхай.

...ташадай урда табигдаһан эдэ зорилгонуудые бэе... тэмсэлэй түрүү зэргэдэ коммунистнууд, барилгын ... эхин организацинууд жагсан ябаха ёһотой. Тэ... түсэбэй дүүргэлтээр ходо һонирхохо, дутагдалнуу... соонь элирүүлхэ, абаһан уялгаяа дүүргэхын ту...циалис мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлхэ, ...онол арга, дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ тэмсэлдэ бүхы ...адые эмхидхэн жагсааха уялгатай гээшэ. Комму...удай, партийна организацинуудай нүлөөлхы, эм... үүргэ дээшэлүүлхэнь ехэ гнухала.

... жэлэй шиидхэхы жэлэй социалис уялгануудаа ... дүүргэхэ, 1973 оной түсэбөөр хараалагдаһан шэ...лганууд ые саг болзор соонь ашаглалгада тушаа...эжэ ерэхэ жэлэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри... бата бэхи үндэһэ һуури байгуулха гээшэ рес...мнай олон тоото барилгашадай нэрэ хүндын хэ... болоно.

...ПСС-эй РАЙКОМОЙ ПЛЕНУМ

...эй Советскэ райко... боложо үнгэрбэ. ...ум дээрэ эмхидхэ...ал харагдаа. Ондоо ...эдэ ороһонтойнь да...улан, нүхэр М. Н. ... КПСС-эй райко...тариин ба бюрогой ... уялгаһаа пленум ... ...эй райкомой секре... бюрогой гэшүүнээр ... И. Кузнецов һун...гагдаба. Нүхэр Кузнецов Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин локомотивна депогой парткомой секретаряар хүдэлжэ байһан.

Нүхэр К. И. Бахрунов КПСС-эй райкомой промышленно-транспортын таһагые даагшаар томилогдоо.

Партиин райкомой пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков хабаадалсаа.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ—үргэн дэлисэ

БУРЯАДАЙ АССР-эй, ШЭТЫН ОБЛАСТИИН БА ЯХАДАЙ АССР-эй АЖАЛШАДАЙ ХООРОНДЫН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ 1973 ОНОЙ ДҮРБЭ ҺАРЫН ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

	Түсэб дүүргэлтын процент			1972 оной энэ үеынхитэй жэшэхэдэ (процентээр)		
	Буряадай АССР	Шэтын область	Яхадай АССР	Буряадай АССР	Шэтын область	Яхадай АССР
ПРОМЫШЛЕННОСТЬ						
Валова продукци				108	109	110
Продукци худалдаанда гаргалга	103	93	104	107	107	113
Ажалай бүтээсэ	100,9	91	102	105	108	107
Промышленна предприятинуудай ниитэ тоо	199	232	198			
Тэдээн сооһоо продукци худалдаанда гаргаха түсэбөө дүүргээгүй предприятинуудай тоо	48	23	31			
Процентээр	24	10	16			
ХҮДӨӨ АЖАХЫ (Хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ)						
Мяхан	87	78	137	105	104	99,8
Һүн	62	66	51	102	108	113
Үндэгэн	78	76	93	111	120	148
АЖАЛШАДАЙ АЖАЛ ҺУУДАЛАЙ ЭРИЛТЭ ХАНГАЛГА						
Ажаһуудалай эрилтэ хангалгын ниитэ хэмжээн бүхыдөө	100,9	97	103	105	108	116
ХУДАЛДАА НАЙМААН						
Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесэ (Нэмэлтэ даабаритайгаар)	99	100.4	99,5	104	105	105

Буряадай АССР-эй Ста тистическэ управлени

Эрхим шанартайгаар

ФОТОРЕПОРТАЖ

МҮНӨӨДЭР ТҮРҮҮ БРИГАДАДА

«Мүнөөдэр түрүү бригадада» гэһэн гаршаг доро Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский» колхозой тракторна 4-дэхи бригадын бригадир Т. Д. Калашниковай статья газетымнай апрелиин 28-най номерто толилогдоо һэн.

Манай тусхай корреспондент Б. Жамбалов һаяхан тус бригадада хүрэжэ, хабарай хүдэлмэриин ябасаар һонирхобо. Тэрэнэй фоторепортаж доро толилбобди.

ШЭНЭ-ЗАГАН тосхоной зүүн хойгуур нэмжыһэн «Увал» гэжэ нэрэтэй үргэн поли дээрэ ажал түлэг дундаа. Гурба-гурбан сеялкэ шэрэһэн дүрбэн «ДТ»-нүүд тооһо бурьюулан ябанад. Түрүүшын агрегадта үнинэй механизатор Г. Е. Хохлов һуунхай. Тэрэнэй удаа А. М. Иванов, В. Я. Козлов, А. И. Матюхин гэгшэдэй агрегадууд (2-дохи зураг).

Бригадын хоёр мянга тухай тарилгын талмай 9 поли боложо хубаарилагданхай. Бригадынхид энэ жэлэйнтээ хабарай хүдэлмэридэ эрхимээр бэлдэнхэй, эртынгээ тарилга хүдэлмэриин 12 үдэртэ шанар һайнтайгаар, хэрээһэлүүлэн тарихаар зоригжонхой. Механизаторнууд гурбан үдэрэй туршада бүхы паараа борнойлжо дүүргээд, үрэһэ тарихаар бэлдэһэн байха юм.

—, Эртынгээ тарилга майн 3-да эхилээбди. Энэ

гурбадахи полимнай гээшэ. Бүхыдөө 277 гектар сэбэр паар. Эндэһээ юһэдэхи полидо ошохобди. Хүдэлмэриин түсэб, агрегадуудай график табигдажа, механизаторнуудта үгтэнхэй. Хүн бүхэн түрүүшын үдэрһөө оролдосотойгоор ажаллана. Шанарай түлөө бултадаа оролдонобди, — гээд бригадир Т. Д. Калашников хэлэнэ.

— Газарай хүрьһэн яһала гэдээ, тари гэмээр болонхой, — гээд хөөрэлдөөндэ колхозой элитнэ ажахын агроном Е. В. Калашникова оролсобо.

Евдокия Васильевна бамбагар зөөлэн хара шорой баруун гартаа бажуужа ерээд, метр үлүүтэй зайда шэдэжэрхибэ.

— Харагты, монсогор болоод байһан нойтон шорой бутараад унашаба. Хүрьһэнэй үрэһэ абахаар бэлэн болоһые бидэ агрономууд иигэжэ мэдэдэгбди,—гэбэ. (3-дахи зураг).

Ургасын жэгдэ һайнаар гарахын, баян ургаса хуряажа абахын тулада механизаторнууд тарилга хэхэдээ ороохонтойнь нэгэн доро хоёрлоһон суперфосфат гектар бүридэ 30 килограмм хүртэхөөр оруулна. Иигэжэ 604 гектарта үтэгжүүлгэ оруулагдаха юм.

— Мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо бүри һайнаар ажаллаха гэжэ шиидэнхэйб. Бүхыдөө 1500 гектар зөөлэн хахалалга хэхэб гэһэн уялга абаа һэм. Тэрээндэ заатагүй хүрэхэб, — гээд колхозой түрүү механизатор Анфиноген Маркелович Иванов мэдүүлбэ. (1-дэхи зураг).

Тракторна агрегадуудай, механизаторнуудай хоорондо мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Хүдэлмэриин дүн үдэр бүри, таба хоноод лэ гаргагдажа, түрүүлжэ ябагшадта Улаан тугхан, үнэтэ бэлэг барюулагдана.

Механизаторнуудай ажалайнгаа һүүлээр аятай зохидоор амарха эрхэ байдал стандань хүсэд олгогдонхой. Халуун эдеэн үдэртөө дүрбэ дахин бэлдэгдэнэ. Бригадын механизаторнууд болон таряашад абаһан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ, юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ гектар бүриһөө 20 центнерһээ бага бэшэ ороохо таряа хуряажа абаха гэһэн нэгэл үг зорилготойгоор эртынгээ тарилтада жэгдэрэн оробо. Ажалай эршэ эндэ үдэр бүри шангадана.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.
Фотонь авторай.

Июниин 17-до нютагай Соведүүдэй һунгалта

ЭРХИМҮҮД— ДЕПУТАДТА КАНДИДАДУУД

ХУРАМХААН. **(Телефоноор абтаба).** Аймагай Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлгэдэ зорюулагдаһан һунгагшадай суглаан «Бурятцелинстрой» трестын Хурамхаанай 1.010-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи коллективтэ үнгэргэгдэбэ. Суглаанда хабаадагшад колонныи начальник **Василий Александрович Петелинэй,** тус предприятиин шулуушадай түрүү бригадир **Наталья Ивановна Ожигова,** штукатур **Валентина Павловна Тетерина** гэгшэдэй нэрые нэгэн дуугаар нэрлэжэ, өөһэдынгөө этигэл найдабари үзүүлбэ.

Мүн Хурамхаанай совхозой хүдэлмэришэд ажахын түрүү һаалишан **Мария Будажаповна Тэлинагай** нэрые дурдажа, аймагай соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байна.

С. ОЧИРОВ.

ЗАКАМЕНСК. **(Телефоноор абтаба).** Аймагай промышленна предприятинуудта, колхоз болон совхозуудта, эмхи зургаанууд ба һургуулинуудта һунгалтын урда тээхи суглаанууд боложо, аймагай, городой, мүн сельскэ, сомоной Соведүүдэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлгэ эхилбэ. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай шанаржуулгын фабрикада тиимэ суглаан һаяхан боложо, тэрэниие энэ предприятиин партийна бюрогой секретарь нүхэр Булытов тобшо үгэ хэлэжэ нээгээ.

Фабрикын эрхим хүдэлмэришэдэй нэгэн, Ленинэй орденой кавалер **Елизавета Ивановна Грыдинае** аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаа. Нүхэр Грыдина ажалдаа жэл бүри эрхим һайн дүнгүүдые туйлажа, коллектив соогоо хүндэтэй болонхой. Мүнөө нүхэр Грыдина аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүнээр һунгагдаад байхадаа, һунгагшадай этигэл найдабарие эрхимээр харюулжа ябана. Энэ фабрикын хүдэлмэришэн **Нина Марковна Вагина** мүн лэ аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн байна.

Комбинадай барилгын материалнуудай цехэй хүдэлмэрилэгшэд бетон шудхагша **Тамара Васильевна Вологинае** аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэжэ шиидхэбэ. Энэ нүхэр ажалдаа саг үргэлжэ һайн үрэ дүн туйлажа, цехэй хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй болонхой. Тиихэдэ ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм.

Аймаг дотор һунгалтын урда тээхи суглаанууд боложо үргэлжэлһөөр.

И. ГРИГОРЬЕВ,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

ПРИБАЙКАЛИИН АЙМАГ. Мүнөө эндэ ажалшадай депутадуудай аймагай Соведые һунгаха һунгуулиин 75 округ байгуулагданхай. Тэндэһээ һунгагдаха депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлжэ эхилээ.

Аймагай Соведэй депутадта кандидадые дэбжүүлхэ һунгалтын урда тээхи суглаанда Байгалай леспромхозой модо бэлэдхэлэй Саяпиха участогай хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд болон алба хаагшад олоороо сугларба. Тэдэнэр эрхим хүдэлмэришэдэйнгөө нэгэн болохо, модо унагаагша **Виктор Кириллович Калашниковые** нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ. Нүхэр Калашников хадаа нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй, ажалдаа бэрхэ шумууһан хүн юм гэжэ кандидат тушаа үгэ хэлэһэн хүнүүд хэлээ. Мүн Байгалай леспромхозой Түрхэлэй модо урадхуулгын участогайхид аймагай Соведэй депутадта кандидадаар хүдэлмэришэн **Мария Филипповна Перелыгинае** нэгэн дуугаар дэбжүүлээ.

Аймагай Соведэй депутадта кандидадуудаар «Прибайкалец» колхозой парткомой секретарь **Василий Георгиевич Балаганский,** мүн энэ колхозой һаалишан **Людмила Макаровна Ланец,** Прибайкалиин ремстройучастогай бригадын бригадир **Лидия Прокопьевна Шакун** болон бусад хамта дээрээ 15 хүн дэбжүүлэгдээ.

Н. САМСОНОВА,
Прибайкалиин аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой секретарь.

БАГДАРИН. Аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд сугларжа, ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлгэдэ зорюулагдаһан хамтын суглаа үнгэргэбэ. Суглаанда хабаадагшад аймагай Соведэй депутадта кандидадаар предприятиингаа түрүү токарь **Анна Александровна Хизаевае** нэгэн һаналтайгаар дэбжүүлбэ. Ципиканай приискын коллектив предприятиингаа директор **Василий Бугдаевич Бугдаевай** нэрые нэрлэжэ, өөһэдынгөө этигэл найдабари үзүүлбэ. Мүн **Нина Семёновна Алямская** Ципиканай ажалшадые эдеэ хоолоор хангадаг коллективэй зүгһөө дэбжүүлэгдэбэ. Багдаринай ангай фермын хүдэлмэришэд түрүү хүдэлмэришэн **Анна Ивановна Платоновае,** аймагай барилга-заһабарилтын управлениин, райфогой коллективүүд модошо дархан **Илья Васильевич Волошинине,** наймаалагша **Екатерина Александровна Спиридоновае,** Багдаринай сельсоведэй түрүүлэгшэ **Геннадий Михайлович Ивановые** аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байна.

БАРГАЖАН. Бодоной совхозой хүдэлмэришэд һунгуулиин урда тээхи суглаан дээрэ Һубын һунгуулиин округһоо аймагай Соведэй депутадта кандидадаар совхозойнгоо түрүү һаалишан **Лукерья Дмитриевна Осмачкое.** Уланай колхозой гэшүүд ажахынгаа эрхим һаалишадай нэгэн **Цыпилма Будюдиновна Ринчиновае,** аймагай колхоз хоорондын барилга хэдэг хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад ниитынгээ суглаан дээрэ аймагай Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь **Лев Будаевич Раднаевые** нэгэн һаналтайгаар дэбжүүлжэ, һунгагшадай этигэл найдабари үзүүлбэ.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ ПОЛЬШЫН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКАДА ОШОХОНЬ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев ПОРП-ын ЦК-гай, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряалаар байгша оной майн 11-дэ Польшын Арадай Республикада ошохо болобо.

Л. И. Брежнев Г. Киссинджертэй хөөрэлдэбэ

Национальна аюулгүйн асуудалаар Холбоото Штадуудай президентын туһалагша Генри А. Киссинджер Совет талын уряалаар ерээд, майн 4-һөө 9 хүрэтэр СССР-тэ байба. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй хөөрэлдөөнүүдые хээ. Эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко хабаадаа.

Хоёр талые һонирхуулдаг олохон асуудалнууд хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хаража үзэгдөө. Эдэнь хани ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ. Һанал бодолоо зүбшэлэлтын үргэн ба тодорхой байһанда сэдьхэлээ ханаһанаа хоёр тала элирхэйлэн мэдүүлээ.

ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЗОЛ ЖАРГАЛТА, АМГАЛАН ТАЙБАН БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

«Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневтэ олгоһые бүхы совет хүнүүд, бүхы түрүү хүн түрэлтэн үнэн зүрхэнһөө һайшаана. Амаршалгын хэдэ мянган телеграммануд, бэшэгүүд мүнөө партиин Центральна Комитедтэ, нүхэр Л. И. Брежневэй нэрэ дээрэ орожо байнхай. Үйлэдбэриин коллективүүд, айл бүлэнүүд, элдэб янзын мэргэжэлтэй ба наһатай тус тус хүнүүд тэдэ телеграммануд, бэшэгүүд дотор өөһэдынгөө һанал бодол болон хүсэл мэдэрэлые элирхэйлнэ, ажалайнгаа амжалтанууд тухай мэдээсэнэ.

«Артемуголь» комбинадай Н. Изотовой нэрэмжэтэ шахтын забойщик **В. Довбышой** Горловкоһоо эльгээһэн телеграмма соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

« Хүндэтэ Леонид Ильич, үндэр дээдэ шанда хүртэһэнтэйтнай дашарамдуулан, Таниие үнэн зүрхэнһөө, халуунаар амаршалаад, олон олон жэлдэ элүүр энхэ, согтой хүгэн ажаһуухыетнай. манай инаг Эхэ ороной аша туһада, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлгын аша туһада зорюулдаг гайхамшаг ажал ябуулгадаа ехэ амжалтануудые туйлахыетнай бүхы шахтёрнуудай үмэнэһөө хүсэхыемни зүбшөөгыт.

КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын, юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхын тула горнягууд хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлхэ байха гэжэ Таниие, Леонид Ильич, найдуулнабди. Би 1973 оной апрелиин 21-һээ арбадахи табан жэлэй эхеэр ажаллажа эхилээб, юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэлдэ үшөө нэгэ жэлэйхиһээ бага бэшэ нормо дүүргэхэб гэжэ коммунистын үгэ үгэнэб».

Социалис Ажалай хоёр дахин Герой, Тернопольско областиин КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ колхозой звеньевая **Е. Долинюк** бэшэнэ:

«Энэ үндэр дээдэ шан бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал бэхижүүлгын хэрэгтэ Танай хубитаяа ехээр оруулдаг байһые үшөө дахин гэршэлнэ. Коммунис общество байгуулжа байгаа совет арадта аюулгүй байдал найдамтайгаар хангаха хүдэлмэри ябуулдагай түлөө КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедтэ, Политбюродо, Леонид Ильич, Танда өөртэтнай ехэ баяр баясхалан хүргэнэбди.

Арбан үхибүүнэй эхэ, Кокчетавска областиин «Булакский» гэжэ совхозой һаалишан **Э. Ивакинагай** бэшэг КПСС-эй XXIV съездын баталан абаһан, амгалан байдалай программые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһанайнь түлөө Коммунис партида, Центральна Комитедтэ, тэрэнэй Генеральна секретарьта баяр баясхалангай үнэн мэдэрэлээр нэбтэрэнхэй.

Грузиин ССР-эй Махарадзевска районой коммунистнууд-ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой **Д. Ченшвили** бүхы нүхэдэйнгөө үмэнэһөө нүхэр Л. И. Брежневтэ иимэ үгэнүүдтэйгээр хандана:

«Бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал бэхижүүлхын тула Танай өөрынтнай, манай Ленинскэ партиин эрхилдэг асари ехэ, үрэ түгэс ажал хэрэгүүдые манай арад зон үндэрөөр сэгнэнэ. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай уршагта ушаралай хэзээшье дабтагдахагүйн тула шухала бүхы юумэ хэхые үнэн сэхэ хүнүүд хүсэнэ. Хуушанай гвардиинхид амгалан байдалай түлөө тэмсэлшэдэй түрүүшын зэргэдэ хододоо ябаха байха гэжэ Таниие, хүндэтэ Леонид Ильич, найдуулнабди».

Амгалан байдалай түлөө тэмсэлшэдэй түрүүшын зэргэдэ ябахабди, коммунистнуудһаа жэшээ абахабди, эсэгэнэр болон эхэнүүдэйнгээ эрхим уг залгамжалагшад болохобди гэһэн үгэнүүд Соведүүдэй ороной хүбүүд болон басагадай үнэн зүрхэнэй амаршалганууд дотор бэшээтэй байна. Тэдэнэй нэгые, Ростовско областиин бүлэг залуушуулай бэшэгые эндэ дурдая.

«Хүндэтэ Леонид Ильич, Та, коммунист-ленинецэй, залуушуулай сэсэн мэргэн, эрилтэ ехэтэй хүмүүжүүлэгшын, анхаралтай, оролдосотой хүнэй ёһотой жэшээ харуулнат. Арадуудай хоорондын эб найрамдал бэхижүүлхэ ленинскэ политика сэхэ шууд, бата найдамтайгаар бэелүүлдэгэйтнай түлөө Танда баяр хүргэнэбди, Манай Коммунис партиин, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй гайхамшаг хэрэгүүдые нэрэтэй солотойгоор үргэлжэлүүлэгшэд болохобди, агууехэ Ленинэй захяа заабаринуудта үнэн байхабди гэжэ Таниие найдуулнабди!».

1917 онһоо партиин гэшүүн, Москвада ажаһуудаг **Гусаковагай** бүлын телеграмма соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Амгалан байдал бэхижүүлгын түлөө шанда хүртэһэнтэйтнай дашарамдуулан, Таниие, хүндэтэ Леонид Ильич, үнэн зүрхэнһөө амаршалнабди. Энэ хэрэгтэ Та хэнһээшье ехэ габьяатай байнат».

Ярославль хотоһоо бүри тобшохон аад, удха түгэс телеграмма абтаа: «Леонид Ильич, энэл замаар бидэниие хүтэлыт. Бидэнэр Тантай хамта ябахабди. Амаршалнабди! Шабровы».

СССР-эй профсоюзуудай XV съездын болоһонһоо хойшо жэл үлүүтэй саг үнгэржэ байна. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев энэ съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ: «Бүхы түсэбүүдээ амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада эрилтэ, харюусалга гээшые улам дээшэлүүлхэ, бүри эршэтэй шангаар, үнэн сэхээр ажаллаха ёһотойбди» гэжэ заагаа һэн.

Тэрэ үдэрһөө хойшо «Мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиһөө, үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө бүри һайнаар ажаллаха» заагдадаг, ямар материальна болон моральна урмашуулгада хүртэхэнь хараалагданхай.

Моральна урмашуулга тухай хэлэхэ болобол, эндэ совхозой дирекциин, партийна, профсоюзна, комсомолой комитедүүдэй хүндэлэлэй грамотаар шагнаха, совхозой хүндэлэлэй самбарта, хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэхэ, совхозой чемпионой нэрэ зэргэ олгохо гэхэ мэтэ хэмжээнүүд ороно. Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр 100 эхэ хонин бүриһөө 134 хурьга абажа түлжүүлһэн, хонин бүдэлмэришэдэй семинарнууд, зүблөөнүүд зарлагдадаг. Хэдэн жэлэй саада тээ хонидой искусственна үрэжүүлгын эхилхын урдахана техник-осеменаторнуудай семинар үнгэргэһэн байгаабди. Мүнөө энэ семинар заншалта болонхой, һайн үрэ дүн үгэнэ. Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр манай совхозой эхэ хонидой отарануудай 23 ахалагша хонишодой 20-ниинь эрхим техник - осеменаторнуудай тоодо оролсожо, республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэһэн, шагнагдаһан байна.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

МҮРЫСӨӨ ЭМХИДХЭХЭ ХЭРЭГТЭЙ

Түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтээ ханын хэблэл, аймагай газетэ үргэнөөр хэрэглэнэ б д и. Аймагай «Зэдын үнэн» газетын хуудаһануудта манай эрхим хонишод Г. Л. Рабдаев, Т. П. Чупышева, Д. Я. Свистунов гэгшэд өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай бэшэһэн байгаа. Аймагай газетын редакци 100-һаа 100 хурьга абаһан хонишодые суглуулжа хөөрэлдэдэг юм. Энэ заншалта болоһон хөөрэлдөөндэ манай хонишод һүүлэй жэлнүүдтэ бултадаа тооной хабаадалсаба.

гэһэн уряа доро манай Ленинэй орденто Борьёогой совхозой коллективтэ социалис мүрысөөн дэлгэржэ, түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ бүри ехэ үргэн далайсатай болонхой.

Үнгэрһэн жэлдэ СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, совхознай 4596 центнер һү, 6358 центнер мяха, 1808 центнер ноохо гүрэндэ худалдажа, түсэбтэ даабаринуудаа холо үлүүлһэн байха юм.

Туйлаһан эдэ амжалтануудтаа түшэглэн, табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ горитойхон алхам урагшаа хэхэ зорилготойгоор бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсобобди. Тиигэжэ байгша ондо 6110 центнер мяха, 4510 центнер һү, 1860 центнер ноохо, 24000 центнер ороохо гүрэндэ худалдаха, эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлхэ, үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү һааха гэжэ шиидэбди.

Совхозой профсоюзай рабочком партийна комитедтэй хамта ажалшадай уялга абалгада тон ехэ анхаралаа хандуулдаг. Ажахын жэлэй эхиндэ үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд согсологдожо, али али талаһаань харагдадаг, энээн тухай малшад болон механизаторнуудтай, фермэ, бригадын гэшүүдтэй хөөрэлдэдэг байна. Тиигэжэ ямар арга боломжонуудай бии байһаниинь элирүүлэгдэжэ, түсэбтэ даабаринууд, хараада абтажа, социалис уялгануудые хүнүүд, мүн үйлэдбэриин коллективүүд абана.

Һүүлээрнь эдэ уялганууд бүридхэгдэжэ, совхозой коллективэй уялгануудай проект зохёогдожо, тэрээнтэй мэргэжэлтэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, юрын хүдэлмэришэд танилсажа, һанамжа дурадхалаа оруулдаг. Тэрэнэй удаа ажахын участогуудаар үйлэдбэриин зүблөөнүүд зарлагдажа, зүбшэн хүлеэгдэнэ, тиигэжэ хамтын уялга абтана гээшэ.

Ажахын һалбари бүхэндэ социалис мүрысөөнэй гурим зохёогдожо, совхозой дирекцидэ, парткомдо, рабочкомдо баталагданхай. Үнэ сэн багатай, һайн шанартай продукци ехээр үйлэдбэрилхэ гол зорилго мүрысэгшэдэй урда энэ гуримаар табигдадаг.

Жэшээлхэдэ, совхозой үйлэдбэриин гол һалбари болохо хонин ажал хараад үзэе. Хурьга абалга, ноохо хайшалалга, шэгнүүрынь дээшэлүүлгэ, гарзалуулангүйгөөр, бүрин бүтэнөөр харууһалга — эдэ гол зүйлнүүдээр хонишодой ажал сэгнэгдэдэг. Мүрысөөндэ илагшадай тоодо орохын тулада ямар хэмжээндэ хүрэхэ ёһотойб гэжэ гурим соо сэхэ риһөө 4,6 килограмм ноохо хайшалһан ахалагша хонишон Дмитрий Яковлевич Свистунов совхозой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, ороной городуудаар аяншалха түлөөһэгүй туристическэ путёвкоор шагнагдаа һэн. Мүрысөөнэй гуримай ёһоор мүрысөөндэ илагшадай тоодо оролсоһон бусад 42 хонишод нэмэлтэ түлбэри абахаһаа гадна, хамта дээрээ 5219 түхэригэй сэнтэй үнэтэ бэлэгүүдээр, хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан байна.

Мүрысөөнэй гурим тухай мэргэжэлтэд, агитаторнууд ажалшадта хөөрэжэ үгэдэг.

Мүрысөөнэй гурим зохёогдожо, социалис уялгануудай абтаһанай удаа профсоюзай организациин хүдэлмэридэ халуун саһа ородог. Мүрысөө эмхидхэхэ, тэрэниие хүтэлбэрилхэ, дэлисэтэй, хүсэтэй болгохо, уялгануудай дүүргэлтын хойноһоо саг үргэлжэ хинан шалгажа байха хэрэгтэй. Эдэ асуудалнууд совхозой дирекциин, партийна, профсоюзна, комсомолой комитедүүдэй, мэргэжэлтэдэй, отделенинүүдые эрхилэгшэдэй, фермые даагшадай, бригадирнуудай анхаралда ходо байдаг.

Рабочкомой дэргэдэ үйлэдбэриин, ниитын хүдэлмэриин комисси байгуулагдаад, муу бэшээр хүдэлнэ. Тэрэнэй гол зорилгонь гэбэл, мүрысөөнэй ябасын хойноһоо саг үргэлжэ хинажа байха хэрэг болоно. Комиссиин гэшүүд — совхозой главна мэргэжэлтэд, бусад тушаалтад, үйлэдбэриин түрүүшүүл ажахын элдэб участогуудаар ябажа, ажал хэрэгынь шэнжэлдэг, мүрысөөндэ хабаадагшадтай уулзажа хөөрэлдэдэг, һанамжа дурадхалнуудтайнь танилсажа, рабочкомдо элидхэн дуулгадаг. Тэдэнэй элидхэлээр рабочком зохихо хэмжээнүүдые абадаг, хэрэгтэй гарахада өөрынгөө һанамжа совхозой дирекцидэ, партийна комитедтэ оруулдаг.

Мүрысөө эмхидхэлгэдэ, мүрысэгшэ коллективүүдэй, хүдэлмэришэдэй өөһэд хоорондоо хэлсээ баталалга ехэ удха шанартай. Энээнэй үндэһөөр тэдэнэр бэе бэедээ ябалсажа, абаһан уялгануудайнгаа дүүргэлтые шалгана, дутуу дундануудаа элирүүлжэ, һанамжа, дурадхалаа хэлсэнэ, дүй дүршэлөө халан абалсана.

Энээнтэй дашарамдан мүрысөөндэ хабаадагшадай һуралсал, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлжэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ тухай хэдэн үгөөр тогтолтой. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада манай совхоздо коммунис ажалай һургуулинууд хүдэлнэ. Тэрээндэ хүдэлмэришэднай бултадаа һурана. Хэшээлыень ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үнгэргэнэ. Һалбари һалбариин хү-

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөн хүсэтэй, үргэн дэлисэтэй болонхой. Мүнөө совхоздомнай коммунис ажалай 39 ударник бии. Энэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө 158 хүдэлмэришэд тэмсэнэ. Даб гээд харахада, үсөөн гэжэ һанагдана. Теэд тоогоор бэшэ, харин шанаарнь сэгнэхэ хэрэгтэй ха юм. Иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоходоо, бидэнэр хүн бүхэндэ тон ехэ эрилтэтэйгээр харюусалгатайгаар хандадаг байнабди. Коммунис ажалай ударник гансахан ажалдаа бэшэ, мүн ажаһуудалдаа, һуралсалдаа, ниитын хүдэлмэри бүтээхэдээ бусад нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулжа ябаха ёһотой ха юм. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэ парткомой ба рабочкомой хамтын шиидхэбэреэр олгогдодог байна.

Мүрысөөнэй дүн манай совхоздо арбан хоногой, һарын, кварталай, хахад жэлэй, жэлэй дүүрэмсээр согсологдодог заншалтай. Жэшээнь, хонишодой мүрысөөнэй дүн ноохо хайшалһанай, хурьгадые түлжүүлжэ, эхэһээнь һалгааһанай һүүлээр согсологдожо, хонишодой августын зүблөөн дээрэ соносхогдодог. Һаалишад, мал адуулагшад, тугалшадай мүрысөөнэй дүн һарын, кварталай, жэлэй һүүлээр гаргагдадаг.

Мүрысөөнэй дүн гаргахадаа имагтал ажалайнь үрэ дүн харадаг бэшэ, мүн ажалай журам, гэр бүлэдөө ажаһуулга, ниитын хүдэлмэридэ хабаадалга, мэргэжэлээ дээшэлүүлгэ гэхэ мэтэ эрхэ бэшэ хараада абталсадаг юм. Мүрысөөнэй дүнгөөр совхозой дирекци, партком, рабочком тусхай зүблөөнүүдые зарлажа, тэрэнээ соносходог. Мүрысөөнэй гуримаар хараалагдаһан бүхы ёһололнуудые дүүргэдэг байна. Энэ ушарта мүрысөөнэй эмхидхэхы, хүмүүжүүлхы үүргэнь дээшэлнэ ха юм.

Социалис мүрысөө эмхидхэн дэлгэрүүлхэ, зүбөөр хүтэлбэрилхэ талаар манай совхоздо хамаг юумэн хэгдээ гэжэ хэлэхын аргагүй. Зүгөөр социалис мүрысөөнэй ашаар малшад, механизаторнуудай политическэ ба ажалай эдэбхи үүсхэл үдэр бүри урган хүгжэнэ гэжэ сэхэ тэмдэглэлтэй.

Г. ОДОЕВ,
Зэдын аймагай Борьёогой совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ.

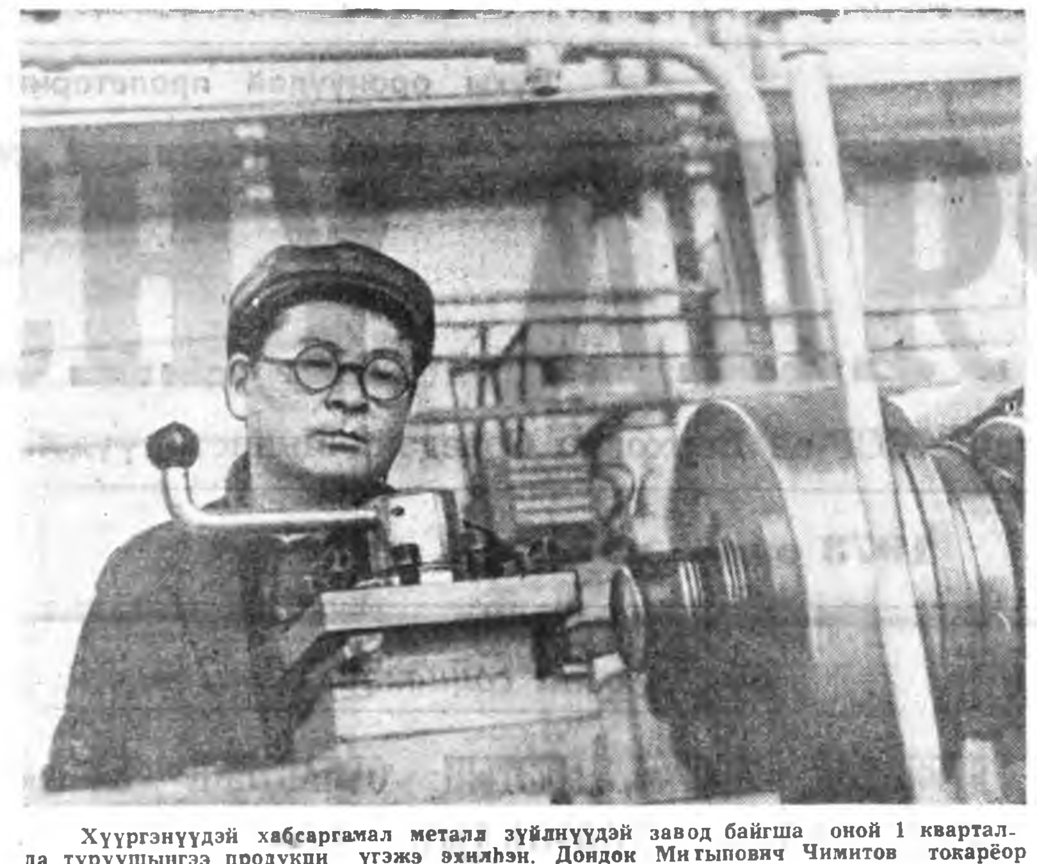

Хүүргэнүүдэй хабсаргамал металл зүйлнүүдэй завод байгша оной 1 кварталда түрүүшынгээ продукци үгэжэ эхилһэн. Дондок Митыпович Чимитов токарёор эндэ ажаллана. Дондок Митыпович һарынгаа түсэб 150 процент дүүргэнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунист Д. М. Чимитовые харанат.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

МЭРГЭЖЭЛТЭД АЖАЛАА ТОДОРХОЙЛНО

Манай ажахыда дээдэ, тусхай дунда һургуулитай 25 мэргэжэлтэд бии. Тэдэнэй дунда Буряадай АССР-эй габьяата зоотехник Раиса Сергеевна Зверева арба гаран жэлэй туршада ажаллана. Ажалдаа эзэн ёһоор хандажа, эрдэмэй, түрүү дүй дүршэлэй түйлалтануудые үйлэдбэридэ үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар Раиса Сергеевнагай ажалынь жэлһээ жэлдэ урагшатай. Зверевагай хүдэлдэг отделени гахай олоор үсхэбэрилдэг шэглэлтэй юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхи гахайн фермэ 3500 поршоонхо түлжүүлжэ, 2023 центнер мяха гүрэндэ худалдаһан байна. Байгша оной нэгэдэхи кварталда эндэхид 900 центнер гахайн мяха гүрэндэ худалдаа. Энэнь ажахын энэ хугасаада гүрэндэ тушааһан бүхы мяханай хахадһаа ехэнь болоно. Энэ хэрэгтэ Раиса Сергеевнагай оролдолгонь ехэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Отделениие эрхилэгшэ, агроном Максим Ринчинович Даржаев, залуу мэргэжэлтэд — ветврач Валерий Бальбеев, Сырен Тарбаев, зоотехник Самбу Тырхеев, инженер Борис Зайчинов болон бусад даажа абаһан ажалдаа харюусалгатайгаар, үнэн сэдьхэлһээ хандадаг хүнүүд.

Һаяхан совхозой түб һууринда мэргэжэлтэдэй зүблөөн боложо үнгэрөө. Зүблөөндэ хабаадаһан мэргэжэлтэд өөһэдынгөө саашанхи зорилго, хараа бодол тухай хэлсэбэ. «Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы, 1973 оние ямараар үнгэргэхөөр хараалнат» гэһэн асуудалда суглаанда хабаадаһан мэргэжэлтэд харюусаа.

Энэ асуудалда отделениие эрхилэгшэ Максим Ринчинович иимэ харюу үгэбэ:

— Байгша ондо механизаторнуудай гектар бүриһөө 15 центнер ороохо хуряаха социалис уялгатай юм. Тарияашадаймнай эршэтэ ажал — хабарай тарилга болобо. Энэ халуун хаһада хүдэлгэгдэхэ оньһон машинанууд түгэс бэлэн байгаа. Хүсэд хүрэхэ урһатэйбди. Даажа абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула механизаторнууднай хаба шадалаа харуулна.

— Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ отделениимнай гахайшад 4500 поршоонхо түлжүүлхэ социалис уялгатай. Гүрэндэ худалдагдаһан мяханай өөрын үнэ сэн хямдаруулхын тула бидэ горитойхон хүдэлмэри ябуулжа байнабди, — гэжэ Раиса Сергеевна Зверева харюусаа.

Ажахын мэргэжэлтэд табан жэлэй түсэбэй хэр дүүргэгдэжэ байһан тухай хэлсэбэ. Хоёр жэлэй туршада совхоз 5700 центнер ороохо тарияа, 10 мянган центнер хартаабха, 1000 центнер овощ, 3500 центнер һү, 7 центнер ноохо дутуу абаһан байна. Ушарһан дутуу дундануудаа дары усадхажа, урдаа табиһан зорилгоёо болото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ ажахын мэргэжэлтэд оролдохо бэзэ гээд найдагдана.

В. СЫРЕНОВ,
Саянай совхозой главна экономист.
Түнхэнэй аймаг.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ОЛОНДО ХҮНДЭТЭ[Й]

НЭГЭН ДОРО арбан кубометр нүүрһэ малтан абажа, автомашинада гү, али вагондо сэхэ ашаалха хүсэтэй «ЭШ-10-70» маркын өөрөө алхалан ябадаг экскаватор — ороной машина бүтээлгын техникын омогорхол Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайда 1972 онһоо ашаглагдажа эхилбэ.

Түрүүшын үдэрнүүдһээ энэ экскаваторай экипажые Галуута-Нуурай мэдээжэ нүүрһэшэдэй нэгэн коммунист Семен Кузьмич Шевченко толгойлно. Тэрэнэй хүтэлбэри доро энэ 700 тонно хүндэ шэгнүүртэй орёо оньһон машина богонихон болзорто суглуулагдан хабсаргагдаа.

— Хорин мэргэжэлтэд суглараа һэмди, — гэжэ Семен Кузьмич хөөрэнэ. — Сагаа харангүй, үдэр һүни илгаагүй ажаллаабди. Шэнэ юумэ хэхэдэ элдэб бэрхэшээлнүүд дайралдадаг гээшэ. Тэрэнһээшье сухаряагүйбди. Саг болзортонь экскаватораа хабсаргажа дүүргээ һэмди.

Семен Кузьмич түрүүшынхеэ экскаватор дээрэ эндэ ажаллажа эхилээ бэшэ юм. Иишэ уряалаар ерэхынгээ урда тээ нүхэр Шевченко Райчихинска гэжэ хүдэлмэришэдэй багахан тосхондо экскаваторай машинистын мэргэжэл һайн шудалһан байгаа.

— Теэд эндэ тад ондоо хэрэг хүлеэжэ байгаа, — гэжэ Семен Кузьмич хөөрэнэ. — Бодоод үзыт, өөрөө алхалан ябадаг экскаватор, тэрэниие хабсарган суглуулха, тэрээн дээрэ ажаллаха...

Тиигэжэ С. К. Шевченко өөрөө һуралсажа эхилбэ. Һаналаа табижа, үсэд нэтэрүүгээр ойлгоһон, мэдэһэнээ, һураһанаа нүхэдтөө дамжуулхые оролдоно.

Коммунистнуудай ёһо заншал тиимэ ха юм. Нүхэдтөө туһалха, нүхэдтэйгөө хамта һуража, бэрхэшээлнүүдые дабаха.

— Ажалша, эдэбхи үүсхэлтэй, алишье юумэндэ һанаагаа табижа оролсодог, манай урлан нарижуулагшадай эрхимүүдэй нэгэн юм. Өөрынгөө мэргэжэлдэ дурлаһан шахтер, коммунист гэжэ сэхэ хэлэлтэй, —гэжэ Галуута-Нуурай нүүрһэнэй предприятинуудай партком секретарь Павел Иванович Медведев манда хэлээ һэн.

...Семен Кузьмич Шевченко Амар мүрэнэй эрьедэхи тосхондо, олон үхибүүдтэй хүдэлмэришэнэй бүлэдэ түрэһэн. 12 наһатай үхиб[...] хадань, Эсэгэ ороноо м[...] ха Агууехэ дайн эхил[...] «Алочкин отрог» гэжэ [...] нүүрһэнэй уурхайһаа [...] нуудай удаа дараалан [...] мордохыень Семен [...] мүнөөшье һанадаг.

Тохёолдоһон энэ бэрх[...] тэй үе сагта Семен [...] ажаллажа эхилээ һэн. [...] ристаар, бухгалтер[...] возой машинистын [...] шаар хүдэлмэрилөө.

Эдэбхитэй, бэрхэ хү[...] ришэдэй нэгэн байһан [...] Шевченкые комсомол[...] тет экскаваторщик-[...] тын курсада эльгээ[...] дуратайгаар тэрээнд[...] юм. Мүнөөшье ажа[...] һураһаар. Тиигээгүй[...] гагүй, сагай эрилтэһээ [...] жэ болохогүй гэжэ һай[...] гоно бшуу.

12 хүн экипаждаһ[...] на, 4 бригада болож[...] халаанаар хүдэлнэ.

— Эбтэй эетэйгээр [...] набди, түсэбөө үлүүлэн [...] нэбди, — гэжэ Семен [...] хөөрэнэ. — Бүхэсою[...] циалис мүрысөөндэ ор[...] дээшэлүүлэгдэһэн [...] абаад, Валентин Але[...] Ивановой хүтэ[...] «ЭВГ-8-И» экскаватор[...] пажые мүрысөөндэ [...] байнабди.

Мүнөөнэй мантан том[...] скаватор гээшэ багахан [...] тол адли. Тэрэнэй [...] һайнаар харууһалха, [...] зүбөөр ашаглажа шада[...] тэй. Экипажай бүхы [...] энээн тушаа һанала[...] ажалладаг хадаа [...] түйлана гэхэдэ алдуу [...] гүй.

Энээндэ коммунист [...] Шевченкын үүргэнь [...] юм. Өөрөө һурана, нүх[...] шье һурадаг. Заочноо[...] тын техникумэй электр[...] ническа отделени дүү[...]

Семен Кузьмич нии[...] дэлмэридэ эдэбхитэй[...] баадалсадаг. Профсою[...] тын комитедэй түрүү[...] партиин райкомой гэш[...] нютагай Соведэй деп[...] һунгагдаһан. Мүнөө [...] месткомой түрүүлэгш[...] логшын тушаалтай. [...] асуудалаар хүнүүдэй [...] дань, коммунист С. [...] ченко тэрэниинь зү[...] шэнь шиидхэхые ор[...] тиигэжэ Семен Кузьми[...] ной дунда хүндэтэй б[...]

И. МАЛЬ[...]
Сэлэнгын аймаг.

МАЛШАН НЭРЭЕЭ СУУРХУУЛА[...]

«Хүндэлэлэй тэмдэг» орденой, дайшалхы болон ажалай хэдэн медальнуудай кавалер Жамса Тулаевич Унжуев малшан болоһоор дүшэ гаран жэл болобо. Түрүүшын арбаад жэл соо түрэл «Коммунизм» колхозойнгоо адуун һүрэгые харууһалаа һэн. Тиигэхэ зуураа ажалдаа оролдосотой һайнаар хандажа, ажахын адуунай тоо толгой олошоруулха хэрэгтэ горитойхон хубитаяа оруулалсаһан байгаа. Зуун толгой гүүн бүриһөө унага абаха түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэдэг байһан. Адуун һүрэгынь гарза хоролтодо балай ородоггүй һэн.

Адуушанаар арбаад жэл соо хүдэлжэ, дүй дүршэлөөр баян болоһон Жамса Тулаевичта мал адуулагша болохыень колхозой хүтэлбэрилэгшэд нэгэтэ дурадхаһан байгаа. Тиигэхэдэнь арсаха аргагүй байжа, нүхэр Унжуев нэгэ гүүртэ эбэртэ бодо мал даажа абаһан юм. Һүүлэй 15 жэлэй туршада тугалнуудыень хүхүүлэн түлжүүлдэг малай гүүртэдэ таһалтаряагүй ажаллана.

Дүршэл ехэтэй малшан энэ ажалдаашье амжалтатай хүдэлнэ. Илангаяа наймадахи табан жэлэй туршада һайн үрэ дүнгүүдтэй байгаа. Гүүртынгээ мал гэр бүлөөрөө харууһалдаг юм. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада 100 үнеэн бүриһөө 90—95 тугал абажа, хоролтогүйгөөр түлжүүлдэг. Тугалнуудай шэгнүүр нэмээхэ түсэбтэ даабаряа үбэл, зунгүй үлүүлэн дүүргэдэг. Малынь гарза хоролтодо ороногүй.

Үнгэрэгшэ табан жэлые һайн үрэ дүнгүүдтэйгээр түгэсхэһэнэйнгөө түлөө «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнагдаа бэлэй. Тиихэдэ багша Ленинэй түрэһөөр алдарта 100 жэлэй ойн баярай медальда хүртэнхэй. Нигэжэ дайшалхы хэдэн медальнууд дээрэнь шэн габьяата ажалай орден, медаль нэмэжэ, тэрэнэй үбсүүе шэмэглэдэг юм.

Малшадай дунда дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ ордено малшан эдэбхитэйгээр оролсожо, табан жэлэй шиидхэхы ондо дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаһан байгаа. Хэлэһэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө эршэтэй һайнаар хүдэлнэ. Мүнөө гүүртэдэнь 154 толгой эбэртэ бодо мал харууһалагдадаг юм. Тэдэнь бултадаа тообир таргаһаар, нэгэшье толгой хоролтогүйгөөр ондо оруулагдажа байнхай.

— Энэ үбэлэй [...] хүйтэн, хабарай [...] барагтайхан дабагда[...] Малнай хүсэ тамира[...] гүй. Хүхэ ногооной [...] саг дүтэлжэ, һанаа[...] шаг бологдоно даа, — малшан Унжуев на[...] хөөрэнэ.

Үнгэрэгшэ һунгалт[...] Буряадай АССР-эй [...] Соведэй депутадаар [...] һан Ахын аймагай бэр[...] шан нэрэеэ суурхуула[...] рэнэй энэ ондо абаһан [...] бэелүүлжэ, түрэл [...] кынгаа 50 жэлэй ал[...] һайндэрые ажалай ш[...] гүүдээр угтаха байһ[...] гэнэбди.

П. ЖУЖ[...]
худөө бэш[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [...] Тулаевич Унжуев.
Авторай [...]

УДЭР БУХЭНӨӨ—ҮНДЭР УРГАСАДА

ОВОЩ, ХАРТААБХА ЭЛБЭГЖҮҮЛЭЕ

1. ОГОРОДОЙ ЭДЕЭН—ОРОЛДОҺОНОЙ ЗЭРГЭЭР

Хэнэйшье мэдэхээр овощ гээшэ хүнэй бэе махабадые бэхижүүлхэ витамин элбэгтэй, бусад ямаршье эдеэ хоолтой жэшээлэшэгүй зүйл байһаниинь элитэ. Тиимэһээ ниислэл хото — Улаан-Үдын дэргэдэ оршодог аймагаймнай ажахынууд ойрын жэлнүүдтэ овощ ехээр ургуулжа, түбхын түрүүндэ эмшэлгын, хүүгэдэй болон ниитын эдеэ хоолой эмхи зургаануудые ба республикынгаа бүхы ажалшадые огородой эдеэгээр дутамаггүй хангахаар горитойхон зорилго урдаа хараалanхай юм. Энэ зайлуулашагүй хараа түсэбөө саг болзортонь бэелүүлжэ, овощой баян ургаса хуряахын тула колхоз, совхозуудай огородшод мүнөө горитойхон бэлэдхэл хэжэ байна.

Нёдондо сагай уларилай хэды хүшэр, бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулаашье һаань, зарим ажахынууд овощой нилээд баян ургаса абаһан бэлэй. Жэшээлбэл, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз гектарай 188 центнер огородой эдеэ хуряажа, аймаг дотороо эрхимлээ юм. Мүн Калининай нэрэмжэтэ совхоз, «Коммунизм» колхоз, «Байкал» племхоз хараалагдаһан түсэбөө 105—110 процент дүүргэһэн байна. **Гадна һүүлэй жэлнүүдтэ түрүүшүүл, дүй дүршэлтэй огородшон олошороо. Нэрлэбэл: Н. Т. Гордеева, Ф. П. Пластинина, Н. В. Разуваева, Б. П. Жигжитова, П. И. Горбатых, Т. И. Громова, А. Б. Дымбрынова гэгшэд даалгагдаһан газарайнгаа гектар бүриһөө 213—174 центнер овощ ургуулжа, холуур суурхаһан жэшээтэй.** Тиин эдэнэрэй хэһэн ажалай дүн юу харуулнаб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, овощ тариха газараа эртээнһээ һайнаар элдүүрилжэ бэлдээд, агротехническэ заабаринуудыень хазагайруулангүй тарилгаяа үнгэргэжэ, һайса уһалжа, харууһалхада хэды ган гасууршье һаань, тогтууритай баян ургаса абтахаар гэжэ элишэлнэ бшуу.

Теэд аймагаймнай олонхи ажахынууд үнгэрэгшэ жэл овощ тариха, харууһалха агротехникыень бүдүүлигээр хазагайруулһандаа, мүн энэ хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуулһандаа тон бага ургаса хуряагаа юм. Хэрбээ нёдондоной үрэ дүнгүүдые урзанданайхитай зэргэсүүлэн харахада, овощой ургаса гектарай аяар 22,8 процентээр доошолһон байна. Огородой эдеэ яһала элбэгээр худалдаха дүүрэн аргатай «Улаан Оронго», «Дружба», «Восход», «Советская Россия» колхозууд үнгэрэгшэ жэл гектар бүриһөө оройдоол 30—95 центнер ургаса хуряажа абаа. Энэ ямар ушар шалтагһааб гэхэдэ, дурсагдагша ажахынуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд овощ ургуулжа, гүрэндэ тушааха түсэбэй дүүргэлтэдэ анхаралаа хандуулаагүй, огородшодойнгоо ажалые һайнаар эмхидхээгүй, хинан шалгаагүй, ушарһан дутагдалнуудаа дары усадхаагүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиигэжэ парнигуудаа эртээнһээ бэлдэжэ, ургуулһан рассадаяа саг болзортонь һуулгаагүй дээрэһээ бага ургаса абаа. Хоёрдохёор, тариһан ургамалаа һайса ундалуулжа, нэмэлтэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулаагүй байһандань ургасашье доошоо ороошоо. Жэшээлбэл, «8-ое Марта» колхозой тариһан 15 гектарһаа нэгэшье килограмм овощ хуряажа абтаагүй. Тиихэдэ «Пригородный» совхоз 100 гектар овощойнгоо оройдоол 2 гектарыень хуряажа абаһан байна.

Гэхэтэй хамта, зарим ажахынууд овощ уһалагдадаггүй газарта тарижа, ехэхэн хохидолдо ороно.

Мүнөө аймагаймнай ажахынууд бүхыдөө 623 гектарта овощ тарина. Энээнэйнь хахадһаа ехэ хубиниь капуста. 14 процентые үгэрсэ, 10 процентыень помидор, 8 процентыень морхооб, 6 процентыень бусад ургамал эзэлнэ. Теэд саашадаа олон янзын овощ элбэгжүүлхын тула тарилгынгаа газар зүбөөр хубаарилжа, үгэрсэ, помидор, свёкло, морхооб, редькэ, редис, һонгино, укроп болон бусад ургамалнуудые ехээр тариха бологдоно. Мүн овощ ургуулагшадые огородой газар уһалха, тарилга хэхэ машина техникээр хүсэд хангаха ба ажалыень шэнээр һайнаар эмхидхэжэ, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, урмашуулгын гурим зохёохо шухала.

Зун, намарай сагта ехээр хуряахаһаа гадна үбэлэй, хабарай үедэ эртын үгэрсэ, ногоон мангир теплицэдэ тарижа, ажалшадай эрилтые хангаха гээшэ мүн лэ мүнөөдэрэй шухала асуудал байһан зандаа. Һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада аймагаймнай ажахынуудай теплицэнүүд 25 мянган дүрбэлжэн метрээр үргэдхэгдөө. Мүнөөдэрэй байдалаар аймаг доторнай 94 теплицэ. Сотниковой нэгэ комбинат бии. Тэрэнэй 11 теплицэнь үбэлэй, эдэ үдэрнүүдтэ досоонь овощ түлэг ургажа байнхай. «Пригородный» совхозой теплицэһээ түрүүшын үгэрсэ хуряагдаһан байна.

Гадна аймагай ажахынуудта бүхыдөө 17330 дүрбэлжэн метр талмайтай хабарай 37 теплицэ бии. Һүүлэй мэдээгээр теплицэ соо овощ ургуулагшад наг шэбхэ, хара хүрьһэ оруулжа, парнигуудаа бэлдэжэ байнхай. Тиихэдэ хуушарһан теплицэнүүдые шэнэдхэн заһабарилха хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдана.

Аймагай ажахынуудай теплицэдэ овощ ургуулагшад үнгэрһэн ойн баярта жэлдэ эртын овощ ехээр хуряажа, горитойхон амжалта туйлаһан байна. Жэшээлбэл, «Улаан Оронго» колхозой овощ ургуулагша Д. Дамбаева, Б-Х. Ринчинова, П. Цыремпилова, «Байкал» учхозой Т. Орлова гэгшэд теплицынгээ дүрбэлжэн метр бүриһөө тарилгын газарһаа дунда зэргээр 23,1—27 килограмм овощ хуряагаа бэлэй.

Теэд аймаг доторхи теплицэнүүдэй хүдэлмэри, үрэ дүнгүүдые бүхыдэнь абажа, зэргэсүүлэн харахада, эртын овощой тогтууритай баян ургаса жэгдэ һайнаар абтанагүй. Нёдондо аймагаймнай ажахынууд тарилгын газарай дүрбэлжэн метр бүриһөө оройдоол 16—18 килограмм овощ хуряагаа. Олохон колхоз, совхозуудай теплицэнүүд саһа болзортоо хүсэдөөр ашаглагданагүй. Эртын овощ ехээр ургуулдаг байһан «Искра» колхоз теплицэдэ ажаллаха хүн олдоногүй гэһэн шалтаг урдаа барижа, хахадһаа ехэ газараа ашаглanагүй. Хэрбээ энэ хооһон байһан теплицэдэнь харууһа, багатай редис, һонгино тарибал, яһала ашагтай байха бэлэй. Нигэжэ бии байгаа теплицэнүүдээ эртэнһээ заһабарилжа бэлдээд, хүсэдөөр ашаглаагүй дээрэһээ нёдондо 4309 түхэригэй гарзада ороһон, абтаһан центнер үгэрсын өөрын үнэ сэн аяар 77 түхэриг 80 мүнгэндэ хүрэтэрөө дээшэлһэн байна.

Аймагаймнай ажахынууд теплицэһээ гадна, овощой, куузикугай рассада тариха парнигуудые олоор түхеэрдэг гээшэ. Мүнөөдэрэй байдалаар колхоз, совхозуудта овощой рассада тариха 24250 парнигай рама бии. Теэд куузику тариха болоходомнай үшөө 15 мянган рама дуталдана. Энээниие ойрын үдэрнүүдтэ шэнээр түхеэржэ, хүсэлдүүлхэбди.

Һайнаар ургаһан рассадаһаа овощой баян ургаса хэзээдэшье абтадаг гээшэ. Мүнөө үедэ «Байкал» учхозой, «Пригородный» совхозой, «Дружба» колхозой огородшод наг шэбхэ зөөжэ ха[...]ха, парнигуудаа за[...]жа бэлдэхэ хүдэлмэрэ[...]наар эмхидхээ. Харин [...]дэ «Улаан Оронго,« Вос[...] колхозууд мүнөө хү[...] парнигуудтаа наг шэб[...]гөөгүй, рассада тари[...] бэлдээгүй байһаар. [...] рассада таригдаһан [...]гуудаа хушажа, хабарай [...] тэнһөө хамгаалха хулһа[...] шалтанууд хаа хаана[...] олоор дуталдана. Эдэ б[...] юумээ эртээнһээ хэжэ [...] дэхын түлөө дурсагд[...] ажахынуудай мэргэ[...] мүнөө хүрэтэрөө анхар[...] хандуулнагүй, юундэ[...] һанаа амар һууһаар. Х[...] энэ хэрэгтэ нигэжэ ха[...] болоо һаа, овощой баян [...]гаса хэзээдэшье абта[...] хараалһан түсэб, уялга[...]шье саг болзортоо бэе[...]лэгдэхэгүй байна бшуу. [...]мэһээ ойрын үдэрнүүд[...] щой рассада тариха, о[...]дой газар дээрэ наг [...] гаргажа тарааха хү[...]риин али зэргэр ябу[...]жа байһые үшөө дах[...]гажа, дутагдалыень [...] усадхаха байна.

П. ГОРБУНОВ
Улаан-Үдын аймг[...]комой худөө ажа[...] управлениин начальн[...]
(Үргэлжэлэлынь удаа[...] номерто).

ЗАЛУУШУУЛ, МАНДА ОРОГТЫ!

Партиин политикатай зохилдуулан, Зүүн-Сибиирин технологическа институт хүдэлмэришэн, таряашан гарбалтай залуушуулые олоор абаха гэжэ оролдодог. Юһэдэхи табан жэлэй һүүл багта тиимэ залуушуулые бүришье олоор абадаг болохобди.

Манай институдай үдэрэй таһагта 3.576 хүн, үдэшын таһагта 2.050, харин заочнодо 1891 хүн һурана. Табан жэлэй түгэсхэлдэ студентнэрэй тоое 1970 онойхитой сасуулбал, 1,5 дахин олон болохо юм.

ВСТИ-дэ 1962 ондо оройдоол гурбан ондоо мэргэжэлтэд бэлдэгдэдэг байгаа, мүнөө арадай ажахын һалбаринуудта хүдэлхөөр 14 элдэб мэргэжэлээр инженернүүдые бэлдэжэ гаргадаг болонхой.

Тиихэдэ институдай хүдэлмэрилэгшэд эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэри ябуулдаг. Тэдэ шэнжэлгэнүүдынь имагтал республикын ажахыда хэрэгтэй бэшэ, мүн бүхэсоюзна удха шанартай байдаг.

Институдай коллектив сайн эрилтые гэхэ гү, али научно-техническэ дэбжэлтые харгалзан абан, инженернүүдые бэлдэлгын шанарые һайжаруулхые саг үргэлжэ оролдодог.

Манай институт дүүргэгшэд Дээдэ болон тусхай дунда һуралсалай министерствын хубаарилгаар томилогдоһон газартаа ошохоодоо, яһала амжалтатайгаар хүдэлжэ байдаг, олонииинь харюусалгата тушаалда дэбжүүлэгдэнхэй. Зариманиинь институдтаа ходо холбоо барисаатай байдаг.

Һүүлэй үедэ институдтамнай студентнэрэй научно-шэнжэлтын хүдэлмэри яһала үргэжэжэ байнхай. Хэрбээ 1967 ондо студентнэрэй научна бүлгэмэй хүдэлмэридэ 370 студентнэр хабаададаг байһан һаа, 1972 ондо 1.500 болоо. Жэл бүри зарлагдадаг научна конференци дээрэ студентнэрэй научна бүлгэмдэ ябадаг хүнүүдэй хүдэлмэриин дүн гаргагдадаг. Жэшээнь, 1972 ондо апрелиин 1-һээ 4 болотор СССР-эй бии болоһоор 50 жэлэй ойдо зорюулһан студентнэрэй XI научна конференци болоо һэн. Тэндэ 589 элидхэл шагнагдаа. Тэрэ тоодо ниитын эрдэмэй асуудалаар 256 элидхэл шагнагдаһан байха юм. Хорин хоёр элидхэл городой, арба нэгэниинь Студентнэрэй бүхэсоюзна научна конференцидэ табигдаа һэн.

Һайнаар һуража, шэнжэлгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байһан студентнэр дүүргэжэ гарахадаа, институдтаа үлэжэ, эрдэмтын замаар дабхидаг гү, али оронойнгоо эрхим предприятинуудта эльгээгдэдэг юм. Жэшээнь, анханда манай институт эрхимээр дүүргэһэн Б. Б. Цыбиков, Б. А. Балдаев, Э. В. Дёмин, А. А. Васильев, Б. Ж. Шатоков, А. И. Жидяев болон бусад нүхэд эрдэмэй кандидадуud болоо. Хамта 29 хүн эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэ олонхой. Энэ тоо — институдта хүдэлдэг эрдэмэй бүхы кандидадуудай дүрбэнэй нэгэ хуби.

Юрэдөө, институдта эрдэм заалга, студентнэрэй һуралсалай амжалта нилээн дээшэлээ гэжэ тэмдэглэмээр. Тэрэнии юун гэршэлнэб гэхэдэ, 1963 ондо «эрхим» гэһэн тэмдэгтэй диплом дүрбэн хүн абаа һэн, харин 1971 ондо 23 хүн болоо. Мүнөө табан студент бүхэнэй нэгэниинь «һайн», «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр һурана. Татьяна Амокова, Лазарь Бартунаев, Гур Бадмажапов, Николай Комков гэгшэд Ленинскэ стипендиат гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй.

Гадна олон хүн «эрхим» гэһэн сэгнэлтээр дипломно хүдэлмэриеэ хамгаалдаг. Гүрэнэй шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ боложо, Москвагаа ерэһэн техническэ эрдэмэй доктор, профессор А. В. Горбатов тоосоото бэшэг соогоо иигэжэ бэшэһэн байна: **«Дипломно проект зохёолгын шанар юрэнхы дээрээ мүнөө үеын эрилтэдэ харюусамаар байна. Студентнэрэй техническэ бэлэдхэл һайн. Комиссиин табиһан асуудалнуудта дипломнигууд тоб байса, дүүрэнээр харюусаа. Дипломно табан проект промышленностьда нэбтэрүүлхээр дурадхагдаба».** Гүрэнэй шалгалтын комиссиин түрүүлэгшын зүгһөө «Эдеэ хоолой үйлэдбэриин машина болон аппарат» гэһэн кафедрын студентнэрэй хүдэлмэридэ иимэ сэгнэлтэ үгтөө юм.

Мүн лэ тус кафедрын шабинарай хүдэлмэри 1971 ондо үндэрөөр сэгнэгдээ. Тэрэ жэлдэ гүрэнэй шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ боложо ерэһэн техническэ эрдэмэй кандидат Г. А. Пискорский (Киевэй политехническэ институдай доцент) манай студентнэрэй бэлэдхэлые үндэрөөр сэгнээ һэн. Үнэхөөрөөшье, жаран зургаан хүн «5», хорин найман студент «4» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр дипломоо хамгаалаа һэн.

Институдай бүхы кафедранууд тухай иимэ жэшээнүүдые дурдажа болохоор.

Тэрээнһээ гадна РСФСР-эй Дээдэ болон тусхай дунда һуралсалай минисерствын үүсхэлээр жэл бүри дипломно проектнүүдэй харалга үнгэргэгдэдэг. Тэрэ харалгада манай институт эдэбхитэйгээр хабаадажа, олон проект 1-дэхи, 2-дохи һууринуудые эзэлдэг юм. 1971 ондо хэзээ хэзээнэйхиһээ олон проект тэрэ харалгада дурадхагдаа. Тэдэнэй 13 проект 1-дэхи һуури эзэлжэ, ВДНХ-гай республиканска харалгада табигдаха гэжэ зуураалагдаа.

Дипломно проект табилгын үедэ манай институт үйлэдбэритэй холбоотой байдаг. Жэшээнь, Татарай АССР-эй Мяханай промышленностиин управлениин мэдэлдэ байдаг Казаниин мяханай комбинадай хүтэлбэриин зүгһөө ерэһэн бэшэг соо иигэжэ уншанабди: **«Дипломно проектын тематика соо манай предприятиин захилай темэнүүдые оруулалсахыетнай Казаниин мяханай комбинадай хүтэлбэри Таниие гуйна:**

1. АВЖ-гэй хоёр поточно лини тодхолготойгоор өөхэ тоһоной цехые хубилган шэнэдхэлгэ.

2. Хуурай хоол бэлдэдэг цехые хубилган шэнэдхэлгэ.

3. Арһа консервэлдэг поточно - оньһожоруулагдамал линиин проект бүтээлгэ.

Иимэ юумэн манай предприятида хэрэгтэй байна...

Нэрлэгдэһэн темэнүүдээр зохёогдоһон дипломно проектнүүдые хамгаалагдаһанайнь удаа манай комбинадта дамжуулхыетнай гуйнабди».

Тус захил дүүргэгдэһэн байна. Иимэ захилнууд манай оронoй предприятинуудһаа абтажал байдаг. Энэ хадаа ВСТИ-гэй ректорадай, бүхы багшанарай оролдосотой ажалай үрэ дүн. Тиимэһээ институт дүүргэхэеэ байгшад оронoй элдэб городуудай, тэрэ тоодо Москва болон Ленинградай эгээл түрүү предприятинуудта ошожо, дипломно проект зохёохын урда тээ болодог практикаяа хэдэг байна.

Эрдэм-техникын дэбжэлтын үедэ дээдэ шатын эрдэм мэргэжэлтэй хүнүүд улам олоороо хэрэгтэй болоно ха юм. 1962 ондо бэеэ даадаг дээдэ һургуули болоһон түүхэтэй манай институт тиимэ мэргэжэлтэдые бэлдэжэ эхилээ. Эндэ һуража гараһан олон хүн инженернүүдэй харюусалгата тушаал даадаг. Жэшээнь, И. М. Баудер — «Бурятжелезобетон» гэһэн нэгэдэлэй ахамад инженер; Э. А. Шодонов — «Бурятгражданпроект» гэжэ институдай ахамад инженер; И. Б. Нимаев Сретинскын мяханай комбинадай директор; И. А. Кислощаев — Шэтын хонинoй арһа элдэдэг фабрикын ахамад инженер гэхэ мэтэ.

Институдай лабораторинууд эрдэмэй һүүлшын туйлалтын ёһоор түхеэрэгдэдэг. Жэшээнь, биохимиин болон микробиологиин кафедрын лабораторидо Польшоһоо ерэһэн шэб шэнэ түхеэрэлгэ тодхоотой. Тэрэ кафедрада 3 хүн эрдэмэй доктор, гурбан хүн кандидат болохоор хүдэлжэ байна.

Институт жэл бүри студентнэрые абаха түсэбые ехэ болгожо байдаг. Хэрбээ 1962 ондо үдэрэй таһагта 125 хүниие абахаар хараалһан һаа, 1972 ондо 850 болгоо. Мүн баһа үдэшын, заочно таһагуудта абаха түсэб ехэ болгогдодог. 1975 ондо үдэрэй таһагта 900-гаад хүн абтаха ёһотой.

Гадна студентые дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдадаг. Жэшээнь, институдта ниитын мэргэжэлэй факультет бии. Тэндэ һурагшад уласхоорондын асуудалаар лекторнүүд, уран шэмэглэлдэ дүршэлтэй зурааашад, ханын һонин гоёор гаргажа шададаг хүнүүд болон һонирхолтой бусад мэргэжэл олoжо болохо юм.

Мүн спортивна секцинүүд, уран һайханай бүлгэм бии юм.

Институдтамнай баян научна библиотекэ хүдэлдэг. Тэрэнэй фонддо 313.644 хэһэг ном, 4.295 хэһэг журнал, 41.224 элдэб брошюра, дэбтэр тоологдоно. Тиихэдэ һара бүхэндэ хоёр мянганһаа үлүү ном, журнал, брошюра абтадаг.

Промышленностьда дээдэ шатын мэргэжэлтэд хэрэгтэй. Элдэб һалбариин инженер болохо дуратайшуул манай институдта орогты.

Институдта орохо шалгалтын конкурс холо бэшэ, хормой доро болоо. Бэлдэгты, номоо үзэгты, залуушуул! Илангаяа математика, хими, физикэ, черчени мэтын предмедүүдтэ анхаралаа ехээр табяарайгты.

Б. ЗОМОНОВ,
Зүүн-Сибириин технологическа институдай дээдэ шатын математикын кафедрын багша.

ТАНИЛСАГТЫ: Улаан-Үдын стоматологическа поликлиникын дүй дүршэлтэй врач-стоматолог Анна Савельевна Татуйко.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Социалис оронуудаар

ЭРДЭМ, ТЕХНИКЭТЭЙ ХОЛБООТОЙГООР

БРАТИСЛАВА. Социалис ёһоной экономическа харилсаа холбооной хажуугаар эрдэм, техникын талаар СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хани харилсаан улам үргэдэнэ. Советскэ Союз Чехословаки хоёрой хоорондо энэ асуудалаар нягта холбоон байгуулагданхай.

Жэшээлхэдэ, совет эрдэмтэд ба технигүүдтэй харилсаа холбоо байгуулһанай ашаар Словакида шэнэ эмүүдые буйлуулан гаргадаг болоо, Жар-над-Грон хотодо алюминиин завод ба бусадшье предприятинууд баригдаа. Гумене хото химическэ промышленностиин томо түб болонхой. Эндэ совет мэргэжэлтэдэй туһаламжаар хэмэл (искусственна) утаһан үйлэдбэрилэн гаргагдана. Совет эрдэм, техникын туйлалтануудые хэрэглэһэнэй ашаар Словакиин арадай ажахы олон миллион крон мүнгэ алмаха аргатай болоо.

ЧССР өөрынгөө ээлжээндэ хүсэтэ автокрануудые, томо прессүүдые, пневматическа мотоорнууд ба бусад техникэ үйлэдбэрилхэ документнүүдые Советскэ Союзда, бусад социалис оронуудта үгэнэ. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай научно-техническэ харилсаанай нэгэдхэмэл программа бэелүүлхэ хэрэгтэ социалис оронууд эдэбхитэйгээр хабаадана. Тус программын үндэһөөр социалис оронуудай хоорондын харилсаа холбоон улам үргэдэжэ байна.

ВЕНГРИДЭ ЕХЭ БАРИЛГА ХЭГДЭНЭ

БУДАПЕШТ. Социалис оронуудтай, нэн түрүүн Советскэ Союзтай нягта харилсаа холбоо байгуулһанай ашаар Венгриин барилгын промышленность саашадаа хурдан түргэнөөр хүгжэхэ аргатай болоо гэжэ ВНР-эй барилгын промышленностиин ба городуудай хүгжэлтын министр И. Бондор мэдүүлбэ. Будапешт, Веспрем, Кечкемет хотонуудта гэр байра бариха комбинадууд мүнөө түлэг дундаа бодхоогдожо байна.

Венгридэ мүнөө ехэ барилга хэгдэнэ. Оронoй элдэб районуудта, промышленна томо хото городууд болон тосхонуудта арадай ажахын томо барилганууд, шэл бетонһоо бүридэһэн мүнөө үеын байшангууд бодоно, ажалшадта таатай зохид байранууд баригдана.

1973 ондо гүрэнэй барилгын промышленностиин предприятинуудай бүтээхэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн, үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, 6 процентээр нэмэхэ юм. ВНР-эй барилгада мүнөө жэл 84 миллиард гаран форинт мүнгэн һомологдоо.

Ажалшадай байха байрын гэрнүүд олоор баригдана. Венгриин 81 мянган бүлэ энэ жэл шэнэ байрада орожо түбхинэхэ юм.

КОНТЕЙНЕРНУУД ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГЛЭГДЭХЭ

СОФИ. Болгариин транспортнигууд түсэбтэ табан жэлэй туршада олон тонный контейнернүүдые хэрэглэн, ашаа ехээр зөөхэ гол зорилготой. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай социалис ёһоной экономическа харилсаанай нэгэдхэмэл программа бэелүүлгэтэй энэ зорилгонь нягта холбоотой.

Болгарида ехэ юумэн хэгдэнэ. Софи, Пловдив, Плевен, Варна болон бусад хото городуудта контейнернүүдые табиха тусхай талмайнууд баригданхай. Болгариин заводууд контейнер зөөхэ суднануудые бүтээжэ эхилээ. Оронoй промышленность тус бүридөө 10—20 тонно ашаа багтааха контейнернүүдые гаргажа эхилээ.

СССР НРБ хоёрой портнуудай хоорондо контейнернүүдые зөөхэ далайн лини 1971 оной июльдэ бии болгогдоо һэн. Иимэ лининүүдээр хэдэн арбаад мянган тонно элдэб янзын ашаан зөөгдөө. Ойрын сагта НРБ-гэй, ЧССР-эй, Румыниин, СССР-эй портнуудай хоорондо ашаа зөөхэ шэнэ маршрудууд нээгдэхэнь.

ТЕАТРНУУДАЙ ФЕСТИВАЛЬ

БЕЛГРАД. Югославиин мэдээжэ драматург Йован Стери Поповичой нэрэмжэтэ театральна ваншалта фестиваль Нови-Сад хотодо 18-дахяа болобо.

Югославиин найман театр энэ жэлэй фестивальда хабаадаа. Югослав уран зохёолшо Мирослав Крлежиин бэшэһэн «Христофор Колумб» гэжэ драмаар Зеницын арадай театр энэ фестивалиие нээгээ.

(ТАСС).

Аймагай газетэнүүд мэдээсэнэ

ШЭНЭ ЦЕХҮҮД

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин Галуута-Нуур станциин деподо шэнэ цехүүд ашаглалгада оруулагдаба. Нарин приборнуудай цех тэдэнэй нэгэн болоно. Энэ цех соо тепловозуудай ажалые шалгахада хэрэглэгдэдэг манометрнууд, термометрнууд болон бусад нарин приборнууд шалгагдажа байха юм. Цех соонь һаруул, сэбэр, үдэрэй гэрэлээр гэрэлтүүлэгдэнхэй. Тиигэжэ хүдэлмэришэдтэ ажалай үндэр бүтээсэ туйлаха арга олгогдоо.

Мүнөө үеын үйлэдбэриин эстетикэдэ гүйсэд харюусамаар электроаппаратна, холодильнигуудай секцинүүдые заһабарилха цехүүд түхеэрэгдэнхэй. Тус цехүүдэй ашаглалгада оруулагдаһанай ашаар нарин приборнууд ба электроаппаратурануудые шалгалга болон заһабарилгада Улаан-Үдэ абаашаха хэрэг болигдобо гээд **«Улаан Сэлэнгэ»** газетэ мэдээсэнэ.

МЭРГЭЖЭЛЭЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛБЭ

«Путь к коммунизму» колхоздо олон жэл соо хүдэлжэ, дүй дүршэлөөр баян болоһон механизаторнууд олон юм гээд Баунтын аймагай **«Витимские зори»** газетэдэ бэшэгдэнэ. Механизаторнуудай мэргэжэл ба шадабари шалгаха аймсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин комисси энэ колхоздо һаяхан хүдэлбэ.

Колхозой эрхим трактористнуудай нэгэн О. И. Мелентьев нэгэдэхи классай, И. П. Китай, В. М. Тарасов болон бусад нүхэд хоёрдохи классай тракторист гэһэн нэрэ зэргэтэй болоо.

УРАН УНШАГШАДАЙ КОНКУРС

Аймагай пионернүүдэй байшан соо уран уншагшадай конкурс һаяхан болобо гээд **«Бэшүүрэй таряашан»** газетэ мэдээсэнэ. Дунда ба найман жэлэй һургуулинуудһаа ерэһэн уран һайханаар уншадаг 15 хүн энэ конкурсдо хабаадалсаба.

Бэшүүрэй дунда һургуулиин һурагша Лена Никулина, Катя Белых ба Ваня Слепнев (Ленинскэ дунда һургуули), Калининска ба Бэшүүрэй найман жэлэй һургуулинуудай һурагшад Катя Григорьева, Ира Халецкая гэгшэд шүлэгүүдые уран һайханаар уянгатуулан уншажа, энэ конкурсдо эрхимлэбэ. Тэдэнэртэ үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

К. Ибряевай үгэ дээрэ Ю. Чичковэй бэшэһэн «Посвящение» гэжэ В. И. Лениндэ зорюулагдаһан дуу конкурсдо хабаадагшад гүйсэдхэһэн байна.

ТҮРҮҮШЫН СЛЁТ

Революциин, граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнуудай болон ажалай ветерануудай түрүүшын слёт аймагай соёлой байшанда болобо гээд **«Баргажанай үнэн»** газетэ бэшэнэ. КПСС-эй Баргажанай райкомой секретарь Д. Ж. Бубеев, революциин, дайнай ба ажалай ветерануудай аймагай соведэй түрүүлэгшэ П. Н. Эдинг гэгшэдэй элидхэлнүүд слёт дээрэ зүбшэгдэһэн байна.

Аймагай бүхы ветерануудта хандалга бэшэг энэ слёт дээрэ баталагдан абтаба. Владимир Ильич Ленинэй, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда баатарлигаар унаһан сэрэгшэдэй дурасхаалда бодхоогдоһон хүшөөнүүдтэ ветеранууд веногуудые табиба. Хурамхаанай аймагай ветерануудай Соведэй түрүүлэгшэ Д. Д. Занбадаров слёт дээрэ амаршалгын үгэ хэлэбэ.

...АМНАХА, ...РЬБАЛХА...

...лаан-Үдын судна бүтээлгын ...ой арадай хинагшад бри... участок бүхэндэ өөһэ... түлөөлэгшэдөөр дам... — үйлэдбэри дээрэ ...мэриин сагые үндэр бү...тэйгээр ашаглаха, эд ма...лнуудые гамтайгаар гар...лха, машина техникэдэ ... ёһоор хандаха, үйлэдбэ... нөөсэ арга болюмжонуу... бүрин гүйсэдөөр ашагла... бүхы юумые арьбалха ...мэ шухала зорилгонуу... урдаа табижа ажалладаг ... Тиигээд эдэ зорилгонуу...ээр зэргэ бэелүүлэгдэжэ ...ниие хирэ-хирэ болоод ...схайта шалгажа, элирүү...һэн дутагдалые заводой ...ци, парткомой заседани ... табидаг, тэдэниие дары ...улха талаар хэмжээ аба... юм.

...ой арадай хиналтын ...ые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр ... Красноженов үйлэдбэри ... хиналтын хүдэлмэриие ...р зохёожо, хинагшадай ябуулгые шухала асуу...шиидхэлгэдэ шэглүүлжэ ... Арадай хинагшадай ...олгын ашаар 1972 оной ...ада тус завод дээрэ 50 ...ан гаран түхэригэй эд ма...ал алмагдаһан байха юм. ...айгша оной гансахан ап...һара соо 1,7 мянган ша... түхэригэй алмалта хэгдэ...

... материалнуудые гамтай... ашаг ехэтэйгээр хэрэг... талаар тус заводой физи... механическа шалгалтын ...ториин начальник А. М. ..., главна бухгалтер ... Сигаев болон бусад эдэб...эйгээр оролдонод.

... амжалтанууд тухай, за... дэргэдэхи арадай хинаг... ажал ябуулгын үнгэ... жэлэй дүнгүүд олон ... оной зорилгонууд ту... асуудал һаяшаг үнгэргэг... тус заводой арадай хи...дай хамтын суглаан дээ...һэн хэлсэгдэбэ. Суглаан ... заводой директорэй ор... нүхэр В. А. Гаврилов ... хээ. Арадай хинагша...шал ябуулгые шэнжэлэн, ... оролдолго үүсхэл ту...гтожо хэлэһэн байна.

...дэхи табан жэлэй шиид... гурбадахи жэлдэ заводой ... хинагшадай урдаа та... зорилгонууд -угаа ехэ. ...адаа улам һайнаар ..., республикынгаа 50 ... ойе ажалай үндэр ам... угтаха, КПСС-эй ... съездын шиидхэбэри... бэелүүлхын түлөө габ...аар ажаллая гэжэ заво... коллективтэ хандаһан ... суглаанда хабаадагшад ... абаһан байна.

В. ОВСЯНКИН,
заводой НОТ-ой ...ториин начальник.

Байгаали—манай баялиг

ЭЗЭН БУСААР ХАНДАҺАНАЙ ХОЙШОЛОН

Байгаали хамгаалха асуудал һүүлэй үедэ улам хурсаар табигдадаг боложо байна. Газар, уһан, агаар, ургамалнууд, ан амитад булта хүнэй ажабайдалда ашатай туһатай байгаалиин баялиг болодог гээшэ. Тиимэһээл манай орондо байгаали хамгаалха асуудал айхабтар ехэ удха шанартайда тоологдодог. Байгаали хамгаалха зорилгые бэелүүлгэдэ хүн бүхэн, ниитын эмхинүүд, ажахынууд саг үргэлжэ өөһэдынгөө хубитые оруулжа байха уялгатай. Гэхэ зуура, манай орон дотор байгаали хамгаалха тусгаар үүргэ болон зорилго даажа абаһан эмхинүүдшье бии. Тэдэ тон ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Байгаали хамгаалха Зэдын аймагай бүлгэмэй зургаадахи конференци һаяхан боложо, бүлгэмэй соведэй түрүүлэгшэ, аймсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник Г. И. Прокопьев элидхэл хэбэ.

Сэхыень хэлэхэдэ, байгаали хамгаалгаар аймагай бүлгэм бириатай хүдэлмэри ябуулаагүй байһаниинь конференци дээрэ элирээ. Һалхи, уһанһаа аймагай ажахынуудай таряалан, сабшалан ехээр гэмтээгдэнэ. Илангала Борьёогой, «Октябрьский», «Заречный» совхозуудай, «Коммунизм» колхозой газар ехээр гэмтэнхэй. Теэд энэ хохидолые усадхаха талаар ямар хэмжээн абтанаб? Һалхинһаа, үерэй уһанһаа газарай хүрьһэ аршалха талаар аймагта зарим тэды, хүдэлмэри хэгдэнэ гэһэншүүгээр элидхэлшэ хэлэнэ. Полинуудые зуруудаар хахалха, хүрьһыень урбуулангүйгөөр элдүүрилхэ арга бага зэргэ хэрэглэгдэнэ. Зүгөөр газарай хүрьһэ гэмтээхэгүй, тэрэниие һайжаруулха холын хараата зорилго бэелүүлэгдэнэгүй. Гэмтэжэ байһан сабшалангай, бэлшээриин газарнуудта олон жэлэй ногоо тарижа ургуулха, полинуудые һалхинһаа халхалдаг модо һуулгаха хүдэлмэри урагшаа ябанагүй. Ториин, Оёорой совхозуудта, «Мир» колхоздо сабшалан, таряалангай газар уһанай үерһөө ехээр гэмтэнхэй. Үерэй уһанай малтажархиһан ганга хонхорнууд һайса жэгдэлэгдэнэгүй, голой эрьенүүд бүхэлэгдэнэгүй. Бурводстройн ПМК ажахынуудай сабшалан, таряалангай газар үргэдхэнэбди гээд, уһа голой эрье шадархи шугы бургааһануудые дууһан үгы хэжэ, эрьенүүдыень муудуулна.

Конференци дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд хэрэг байдалда сэхэ хамаатай, шухала асуудалнуудые табиһан байна. Тэдэнэр ажахынуудта газар элдүүрилгэдэ эзэн бусаар хандадаг, ой модо хайра гамгүйгөөр отолдог, хулгайгаар ан алаха ушар баримтануудые элирүүлһэн, зүбтэй зүйтэй дурадхалнуудые оруулһан байха юм.

Гэхэтэй хамта, байгаали хамгаалха бүлгэм аймагай газар уһанай, ой тайгын доройтожо байһан тухай сошордомо баримтануудые мэдэжэ байһаншье һаа, юундэ өнэ хэрэгтэ хамааралсанагүйб гэһэн асуудал табигдаха болоно. Сахыень тайлбарилхада, тус бүлгэм миил сааруһан дээрэ бии болгогдоһон нэрэтэй. Бүлгэмэй совет олонхи газарта мүнөө болотор эхин эмхинүүдээ байгуулаагүй, тэдэнээ хүтэлбэрилоогүй байшоо. Хэдэн жэлдэ гэшүүнэй түлбэри суглуулагданагүй. Тиимэһээл газар дайдынгаа баялигуудта эзэн бусаар хандадаг хүнүүд үсөөн бэшэ дайралдана. Жэшээнь, Оёорой совхозой таряан ажалай бригадир И. М. Федотов поли дээрэ һолоомоной узүүр галдахадаа, дүтэ шадарай ойн модо, шэрэнги бургааһануудта түймэр табижа, хайран ургамалнуудые үгы хэһэн байгаа. Мүн Ториин совхозой сэсэрлиг, нютагай ой модон хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр һүүлэй 7—8 жэл дотор дууһан шахуу усадхагдаа. Эндэхи ойн модод ямаршье зүбшөөлгүйгөөр түлеэн болгогдошоо. Мүнөө үедэ эндэхи шэнгэршэһэн ой соо тайрагдаһан модоной үзүүрнүүд, мүшэрнүүд тарашанхай, хүнэй ябашагүй буртаг болошоо. Энээнһээ боложо хорхой шумуул олоор үдэнэ, үлэһэн мододыень доройтуулан хосороожо байна. Мүнөө кубометр бүхэнэй түлөө 50 мүнгэ сэнтэй биледүүдые худалдан абаашад нютагай айлнуудые тойрожо байһан һүүлшын ой модондо дoбтолжо эхилээ. Иимэ байдалай тохёолдоод байхада Подхулдочи нютагта модо отололгые огтолон хорижо, модоной үрэһэ тариха хүдэлмэри ябуулхаар болоол! Мүн аймагай бусадшье тосхонуудта оньһото хюрөөтэйшүүл ойн модо хайра гамгүйгөөр отолно. Эдэ бүхы тэсэшэгүй ябадал тушаа байгаали хамгаалха бүлгэм конференци дээрээ шанга асуудал табижа, зохихо хэмжээнүүдые хараалха байгаа, тиигэхэ уялгатайшье. Тиимэһээ конференцидэ хабаадагшад бүлгэмэй президиум болон соведэй тон муугаар хүдэлһэн тухай зүб лэ шүүмжэлээ. Мүнөө бүлгэмэй хүтэлбэрилхы органуудта шэнээр һунгагдаһан нүхэд аймаг дотор байгаали хамгаалха хүдэлмэриие эрид һэргээхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Д. ДУГАРОВ.

Совет Армиин юрын үдэрнүүд

МОРЯГУУДАЙ СЭРЭГЭЙ ҺУРАЛСАЛ

УЛААН ТУГТА НОМГОН ДАЛАЙН ФЛОТ. Манай Эхэ оронoй Алас-Дурнын хилэ нангинаар сахижа байһан морягуудай сэрэгэй һуралсал үни удаан саг соо уһан далай дээгүүр хэгдэһэн аяншалгануудта үнгэрнэ. Арадай даалгаһан зэбсэг, хэрэгсэл, сэрэгэй техникэ һайнаар шудалжа, гамтай наринаар абажа ябаха тухай Хойто далайн подводнигуудай үүсхэл флодой корабльнууд дээрэ, частьнуудта үргэнөөр дэмжэгдээ.

ТАСС-эй фотокорреспондент Ю. Муравинай буулгаһан зурагууд Хойто далайнхидай үүсхэлые түрүүлэн дэмжэһэн «Дмитрий Пожарский» крейсерэй экипажай юрын үдэрнүүд тухай хөөрэнэ.

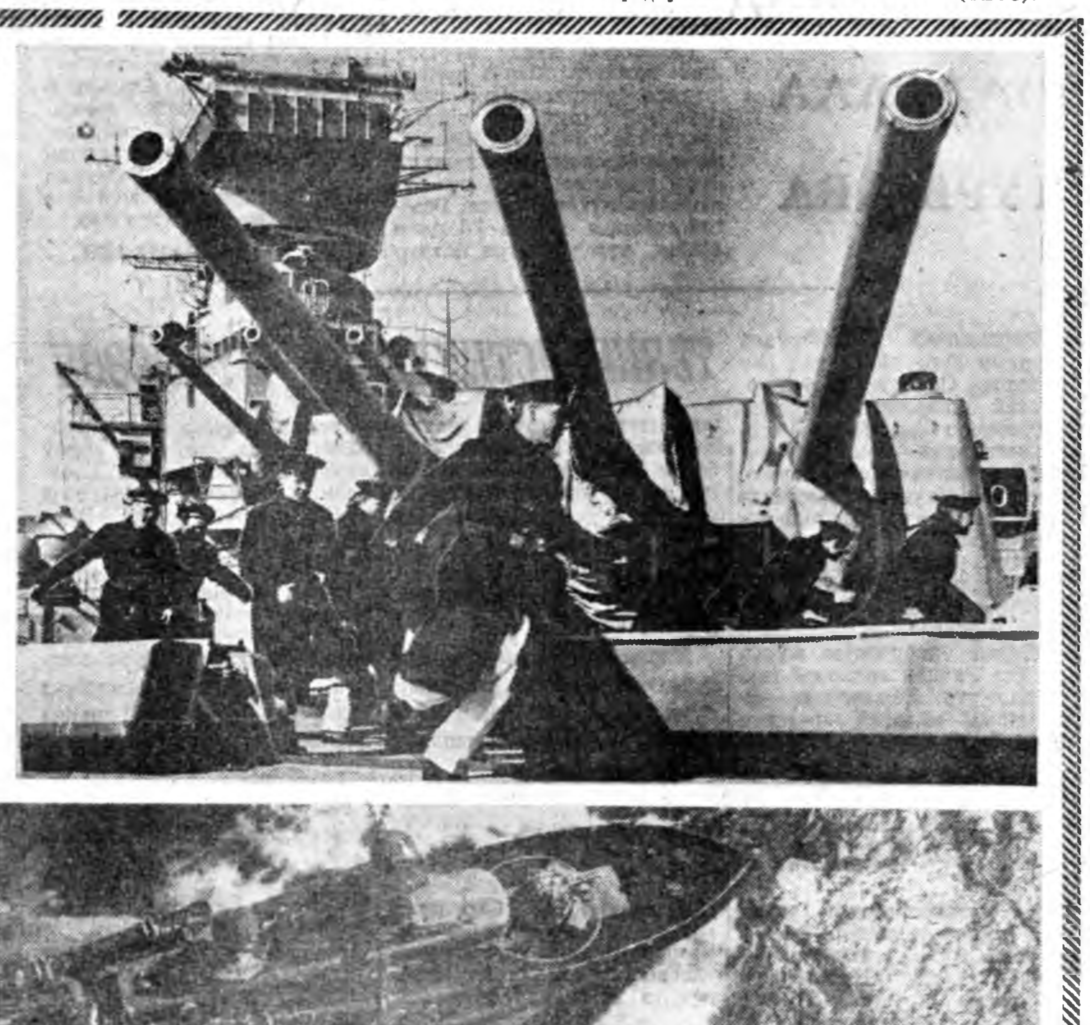

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Нэгэдэхи классай мэргэжэлтэ, нэгэдэхи статьягай старшина Владимир Горячуха Улаан Тугта Номгон далайн флодой түрүү бэрхэ командирнуудай нэгэн юм. Алба хэхынгээ урда тээ дүй дүршэлтэй моряк Алас-Дурнын далайн пароходстводо матросоор ажаллаһан байгаа. 2. Крейсер дээрэ һуралсалай тревого болобо. 3. Торпеднэ катер добтолгодо.

ТАСС-ай фотохронико.

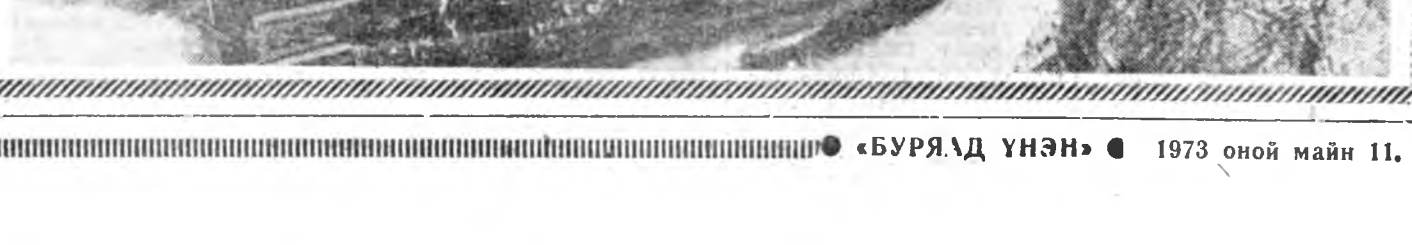

Алдар солонь мартагдахагүй

Совет арадай революционно, дайшалхы болон ажалай алдар солын нютагуудаар хэгдэһэн бүхэсоюзна аяншалгада хабаадалсаһан комсомолшууд, залуушуулай республиканска слет Улаан-Үдэдэ боложо дүүрэбэ. ВЛКСМ-эй обкомой секретарь Петр Ефимов совет залуушуулай энэ патриотическа хүдэлөөнэй дүн согсолһон элидхэл хэбэ.

Республикымнай комсомолшууд, пионернүүд урдань мэдэгдээгүй байһан алдар суута хүнүүдэй нэрэнүүдые һүүлэй жэлнүүдтэ олоор элирүүлһэн байна. Тиихэдэ граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ баатарай үхэлөөр унаһан нютагайхидтаа хүшөөнүүдые бодхоожо, алдар солыень мүнхэлөө. Республика доторнай 400-гаад иимэ хүшөөнүүд бии. Гансахан һүүлэй хоёр жэлэй туршада 27 хүшөө бодхоогдоһон байха юм.

Революционно, дайшалхы болон ажалай шэн габьяа харуулһан хүнүүд тухай һонирхолтойгоор хөөрэһэн материалнууд предприятинуудай, һургуулинуудай музейнүүдтэ сутлуулагданхай. Республикымнай хэдэн мянган ажалшад ленинскэ газарнуудаар, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ асари ехэ байлдаануудай болоһон нютагуудаар аяншалһан герой-городуудта айлшалһан байха юм.

Эхэ эсэгэнэрэйнгээ, аха нүхэдэйнгөө алдарта ёһо заншалай үльгэр жэшээгээр ургажа ябаа үетэниие хүмүүжүүлгэдэ ... и үүсхэл гаргаһан хү...үүд республика д...рнай олон. Зэлтэр тосхондо К. К. Рокоссовскиин нэрэмжэтэ музей байгуулһан В. С. Клочихинай нэрэ обог дурдахада болохо байна. Хурамхаанай аймагта ажаһуудаг запасай майор Д. Д. Занабадаров Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсаһан нютагайнгаа бүхы хүнүүдэй нэрэ элирүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Сагаан гвардеецүүдтэй болоһон хатуу шанга байлдаанда баатарай үхэлөөр унаһан 12 партизанда зорюулагдаһан хүшөө тэрэнэй үүсхэлээр Баргажанда бодхоогдоһон байна. Бэшүүрэй аймагай Потанинай дунда һургуулиин һурагшад 1920 ондо Японтонтой болоһон байлдаанда унаһан 74 партизанай дурасхаалда мүн лэ иимэ хүшөө Шэтын областиин Шэнэ-Зардама тосхондо бодхоогоо. Тус һургуулиин багша Ф. А. Елистратов энэ хүдэлмэрие эмхидхэһэн байна.

Кабанскын аймагай Каменскын дунда һургуулида 1966 ондо музей байгуулагдаһан юм. Хизаар ороноо шэнжэлэгшэ В. Е. Кожевин энэ музейе эмхидхэһэн байгаа. Үльгэрдомогто Каландаришвили болон комиссар Широкий-Полянский тухай хоёр ном В. Е. Кожевин бэшэһэн байна. Грузиин киностуди тэрэнэй зохёоһон номоор Сибириин партизан тухай фильм бэлдэнэ.

ВЛКСМ-эй Баргажанай райкомой секретарь Николай Патраков, облпрофсоведэй секретарь Д. Ц. Ринчино болон бусад хүнүүд слет дээрэ үгэ хэлээ.

Следто хабаадагшад Улаан-Үдын гарнизоной сэрэгшэдтэ айлшалжа, тэдэнэрэй ажабайдалтай, һуралсалтай танилсаа. Мүн В. И. Ленинэй хүшөөгэй дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые табиһан. Илалтын үдэртэ зорюулагдаһан городой ажалшадай митингдэ хабаадалсаһан байна.

О. ЦЫБИКОВ.

БААТАР ХҮБҮҮДЭЭ ЕҺОЛОН ХҮНДЭЛНЭ

Илалтын үдэртэ зорюулагдаһан олон хүнэй хабаадалгатай митинг Улаан-Үдэдэ болоржо үнгэрбэ. Дайнай ветерануүд, һургуулиин һурагшад, промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд эндэ хабаадалсаа. Илалтын проспектдэ оршодог алдар солын хүшөөгэй дэргэдэ болоһон энэ митинг дээрэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагша нүхэр В. Л. Игнатюк (зураг дээрэ) үгэ хэлэбэ.

Митингдэ хабаадагшад хүшөөгэй дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые табиһан, минутын туршада аниргүй зогсожо, дайнда баатарай үхэлөөр унагшадые еһолон хүндэлһэн байна. (Баруун гарай зураг дээрэ).

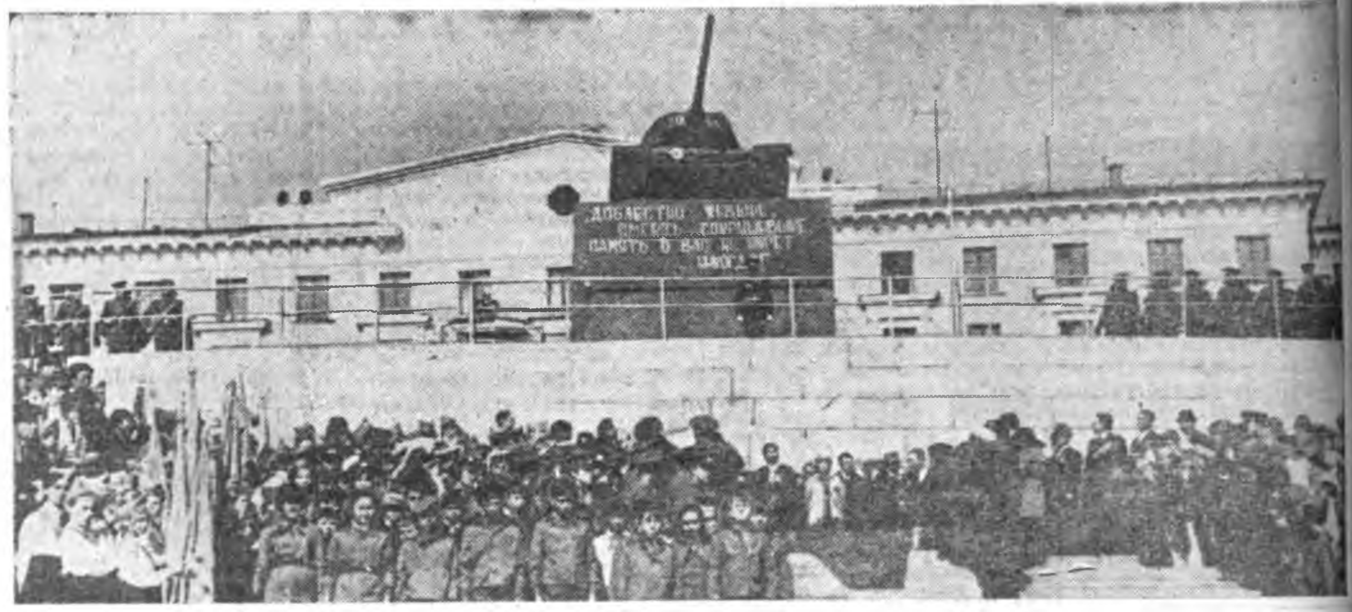

ШЭНЭ СТОЛОВО

Онохойн транспортна участогай ажалшадта һаяхан ехэ баяр баясхалантай үдэр болобо: тэндэ шэнэ столово нээгдэһэн байна. Столовын байшан хирпиисээр баригданхай. Досоонь ороходо, һаруул, таатай зокидхон стол, стулнууд табигдаһан. Столовын бүхы гэр үдэрэй гэрэлээр гэрэлтүүлэгдэнэ. Хайшаашье харахада, нюдэ баясуулмаар сэбэр. Эдеэ хоол шанадаг кухни соонь мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой. Энэ столоводо нэгэ доро 72 хүн эдеэ хоол бариха аргатай юм.

Үдэрэй хоол барихын тула транспортна участогай ажалшад 3—4 километрэй зайда урдань автобусоор гү, али ябагаар ябаха баатай болодог һэн. Шэнэ столовын нээгдэхэдэ, тэдэнэр түргэн саг соо эдеэ хоол бариха аргатай болобо бшуу.

Столовын хүдэлмэрилэгшэд элдэб янзын амтатай хоол бэлдэжэ, ажалшадые һайнаар, түргөөр хангахын тула ехэ оролдолго гаргана.

Д. АЮШЕЕВ.

Загарайн аймаг.

Хилын сааннаһаа
радио • телефон • телеграф

МОГАДИШО

СССР-эй ГАДААДЫН ПОЛИТИКА ҺАЙШААНА

ТАСС

Эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай үзүүлжэ байһан ехэ үүргые Сомалиин олониитэ үндэрөөр сэгнэнэ гээд Сомалиин Журналистнуудай холбооной генеральна секретарь Джама Салах, ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, мэдүүлээ. Байгуулагдаһанһаа хойшонхи бүхы үе соо Совет гүрэн эб найрамдалта ленинскэ хараа шэглэл хэлбэришэгүй баримталдаг. Гэбэшье һүүлэй 10 жэлэй турша соо уласхоорондын үйлэ хэрэгүүдтэ нүлөө үзүүлгэнь һурагтүй ехэ болоо. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ хараалагдан абтаһан эб найрамдалта программа, КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй тогтоол Советскэ Союзай эб найрамдал сахин хамгаалха политика саг үргэлжэ бэелүүлдэг байһые гэршэлнэ. Тиихэдэ арадуудай эрхэ сахин хамгаалха, бэеэ дааһан ба сүлөөтэ байдалайнтаа түлөө тэдэнэй хэһэн тэмсэлые дэмжэхэ хэрэгтэ СССР хододоо гол анхаралаа хандуулдаг юм. СССР-эй туһаламжаар вьетнам арад илалта туйлаа, Кубын байдал бэхижэн һайжараа, Араб оронуудта эсэргүүгээр хэһэн Израилиин хархис түсэбүүд буруу һүрэнэ.

Советскэ Союзай туһаламжа, дэмжэлгээр Анголын, Мозамбигай, Гвинейн (Бисау) арадуудай, мүн Урда Африкада сүлөөтэ байдалайнтаа түлөө тэмсэлшэдэй сүлөөрэлгын тэмсэл улам хүгжэнэ.

СССР-эй харуулдаг жэшээ хүгжэжэ байгаа оронуудай социалис хараа шэглэл шэлэхэдэнь ехээр нүлөөлнэ. Сомалиин Демократическа Республикын иимэ шэглэл баримталхадань, СССР туһа хүргэһэн байна.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ хараалагдаһан эб найрамдалта программа бэелүүлхын тула Советскэ Союзай ехэ хүсэлэл оролдолто гаргажа байһыень дэлхэйн бүхы таа арадууд хаража, мэдэжэ байна бшуу. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэеврапын зүблөө зарлалгые түргэдхэхэ талаар СССР-эй хараа бодол һайшаалтай.

Соведүүдэй ороной эб найрамдалта политика бэелүүлгэдэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ Джама Салах тэмдэглээ. Л. И. Брежневтэ «Арадуудай хоорондохи хани барисаа бэхижүүлгын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан олгоһон тухай мэдээсэлые манай республикын олониитэ һайшаалтайгаар ут...

ПРАГА

ЧЕХОСЛОВАКИИЕ СҮЛӨӨЛҺЭН ҮДЭР

ТАСС

Олон дурасхаалта үдэрнүүд, гайхамшагта ойн һайндэрнүүд май һарын түрүүшын 10 үдэрэй турша соо Чехословакида тэмдэглэгдэдэг юм. 1945 оной майн 5-да Чехословакиин ниислэл хото гитлеровскэ фашистнуудта бүгэдөөрөө эсэргүүсэн бодоо һэн. «Туһалыт!» гэжэ Совет Армида хандаһан уряа тиихэдэ Прагын радиогоор түрүүшынхеэ соностоо бэлэй. Майн 9-нэй үүр сайха үеэр тиимэ туһаламжа үзүүлэгдэһэн юм. Амгалан байдалай түрүүшын үдэр—зургаан жэлэй турша соо ехэ буугай хан ерээдүйнь 1948 оной абяанай Европодо түрүүшынхеэ замхаһан үдэр—совет танкистнууд Прага хотые сүлөөлхын түлөө эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдажа, тэрэниие сүлөөлһэн байна.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо майн 9 Европодо фашизмые илаһан дурасхаалта үдэр болоһоо гадна, мүн республикын национальна һайндэр — сүлөөрэлгын үдэр гэжэ Чехословакида тэмдэглэгдэдэг.

Энэ үдэр Республика хоёрдохёо мүндэлөө гэжэ эндэ хэлсэдэг юм. Коммунистнуудай ашаар энэ гэрэлтэ һайхан ерээдүйнь 1948 оной февральда бэелһэн түүхэтэй. Чехословакиин ажалша арад хархис хүсэнүүдые диилэжэ, засагаа гартаа абаа һэн. Тингэжэ Чехословаки со...алис замаар хүгжэн дабшажа эхилһэн байгаа.

Сүлөөлэгдэһөөр 28 жэлэйнгээ ойн һайндэрые тэмдэглэхэдээ, чехүүд, словагууд ажал хэрэгүүдэйнгээ дүнгүүдые согсолно.

Февральдахи илалтын 25 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Прагын Староместскэ талмай дээрэ болоһон митинг дээрэ КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак үгэ хэлэхэдээ, Чехословакида социализм хэтэдээ илаа, ЧССР социалис оронуудай таһаршагүй хубинь, СССР-эй үнэн ханинь болоо гэжэ мэдүүлбэ.

Социалис байгуулалтын бүхы һалбаринуудта Чехословак арад ехэ амжалтануудые туйлана. Дайнһаа хойшохи жэлнүүдтэ промышленна үйлэдбэринь 7 дахин түрүү, гол шухала һалбаринь — машина бүтээлгын промышленностиин продуци бүтээн гаргалга 16 дахин ургаа.

Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай хамта социалис Чехословаки эб найрамдалта гадаадын политика баримталан бэелүүлнэ.

ВАРШАВА

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БҮХЭДЭЛХЭЙН СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ СЕССИ

ТАСС

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй президиумэй сесси Варшавада боложо, байгша оной октябрь һарада Москвада зарлагдаха эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессто бэлэдхэл хэхэ тухай асуудалые зүбшэлһэн байна.

ВСМ-эй генеральна секретарь Ромеш Чандра энэ темээр элидхэл хээ. Москвада зарлагдаха эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс уласхоорондын түгшүүрилые саашадань һуларуулха, эб найрамдал, арадуудай этигэл найдабари ба харилсаа холбоо бэхижүүлхэ уряа доро үнгэрхэ байна. Дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүд конгрессэй бэлэдхэлдэ эдэбхитэй... хабаадана. Энэмнай эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй суртал бодол баримталдаг бүхы эмхинүүдэй, бүлгэмүүдэй, бүлэгүүдэй нэмэл хуралдаан болохо. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй ажал ябуулгын программа зохёон хараалха гээшэ тус конгрессэй гол зорилго мүн гээд Р. Чандра тэмдэглээ.

Советскэ Союзай, Польшын Арадай Республикын, Сенегалай, Панамын, Бангладешэй Республикын түлөөлэгшэд заседани дээрэ үгэ хэлэбэд. Москвада болохо конгрессто бэлэдхэл хэжэ байһан тухайдаа ораторнууд хөөрэхэдөө, энэ конгресс эб найрамдалта ниитын хүсэнүүдэй бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада ажал ябуулга хэхэ шэнэ шата боложо үнгэрхэ байха гэжэ тэмдэглээ.

БЕЛГРАД

Э. ГЕРЕК—БЕЛГРАДАЙ ХҮНДЭТЭ ГРАЖДАНИН

ТАСС

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Эдвард Герек Белградай хүндэтэ гражданин болобо. Албанай хэрэгээр Югославида ерээд байһан Э. Герегтэ энэ нэрэ зэргэ олгохо тухай шиидхэбэри Белград хотын скупщинын Соведэй заседани дээрэ абтаба. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалхын, Югослави ба Польшын хоорондохи харилсаа холбоо бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй хэрэгтэ элитэ ехэ габьяатай байһанайнь хүндэлэлдэ ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарьта энэ нэрэ зэргэ олгогдобо гээд Соведэй шиидхэбэри дотор хэлэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

Али алиндань ашатай туһатай харилсаа холбоон

ТАСС

Совет-американ харилсаанай һайжаржа байһые американ хэблэл сэгнэхэдээ, элдэб һалбаринуудта хоёр ороной хоорондо ашатай туһатай харилсаа холбоо хүгжөөхэ арга боломжо нээгдэхэ байна гэжэ тэмдэглэнэ.

Советскэ Союз. США харилсаа холбооноойнгоо шэнэ шатада ороо гээд «Нью-Йорк таймс» бэшэнэ. Хэрбээ хэдэн жэлэй урда тээ хёмороо зүришэлдөөнһөө алгасан гарахые оролдодог байһан һаа, харин мүнөө эб найрамдалай аша туһада харилсаа холбоо байгуулха тухай хөөрэлдөөнүүдые хэнэбди.

Советскэ Союзай ба США-гай хоорондохи харилсаанда шиидхэгдээгүй асуудалнуудай үшөөл бии байтаашье һаань, «совет-американ харилсаа бүри бата үндэһэ һуури дээрэ байгуулха шухала» гэжэ газетэ бэшэнэ.

Али нэгэнэйнгээ дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсангүй, нэгэ нэтэеэ хүндэлөөд байхадаа, совет-американ харилсаае хүгжөөхэ үндэһэ һуури табиха байнабди гэжэ «Нью-Йорк таймс» тобшолол хэнэ.

Совет-американ харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхын тула «зүблэхэ зүйл зохёохо» гэһэн зорилго мүнөө үедэ Советскэ Союзай ба США-гай үмэнэ оршоно гээд тус газетэ тэмдэглэнэ. Экономическа, научно-техническэ харилсаагаа саашадань хүгжөөхэ арга бии.

СССР-эй, США-гай хоорондохи харилсаанай хүгжэлтэ тухай тэмдэглэхэдээ, «Вашингтон пост» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Ядерна буу зэбсэг хизаарлаха тухай шэнэ хэлсээ баталха хараа түсэб совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй амжалтын гол шухала арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно». Американ тусхай тушаалтадай һанамжаар. энэ талаар һайн арга боломжонууд бии.

ЖЕНЕВЭ

ГДР ООН-ой эмхиин гэшүүн

ТАСС

Германиин Демократическа Республика Элүүрые хамгаалха бүхэдэлхэйн эмхиин (ВОЗ) 137-дохи гэшүүн болобо. ООН-ой тусхай шэглэлтэй энэ эмхиин гэшүүнээр ГДР-ые абаха тухай шиидхэбэрине Элүүрые хамгаалгын бүхэдэлхэйн 26-дахи ассамблейдэ хабаадагшад нэгэн дуугаар һайшаагаа.

ХАРТУМ

Правительство тушаалһаа бууба

ТАСС

Суданай правительствын тушаалһаа бууһан тухай эндэ хуулитаар соносхогдобо. Правительствын тушаалһаа бууһанай һүүлээр «ороной хүтэлбэри бүрин хүсэдөөр шэнэлэгдэхэ» байна гээд «Аль-Айям» газетэ мэдээсэнэ.

ЖЕНЕВЭ

ООН-ой комиссиин сесси

ТАСС

ООН-ой Европын талаар экономическа комиссиин (ЕЭК) XXVIII сесси майн 8-да Нацинуудай ордон соо нээгдэбэ. Европын оронуудай худалдаа наймаанай—экономическа, научно-техническэ харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ тухай асуудалнууд сесси дээрэ хэлсэгдэхэ.

Германиин Демократическа Республика энэ сессиин хүдэлмэридэ түрүү шынхеэ хабаадалсана.

БОНН

Договор эсэслэн баталалгые буруушаана

ТАСС

ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаанай үндэһэ һуури тухай договор эсэслэн баталхые ХДС/ХСС гэдэг бүлэглэл Баруун Германиин парламент дээрэ буруушааха хараатай байһанаа дахин элирхэйлбэ. Германиин хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаанай үндэһэ һуури тухай договорой һалар бундестагта эсэслэн зүбшэн хэлсэгдэхэ байһантай дашарамдуулан, иимэ шиидхэбэри абтаа.

Баруун Германиин хүн зоной һайшаан дэмжэдэг, ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаа заһаруулха политикые урдынхяараа буруушаажа байһанаа элирхэйлэн харуулба.

Харилсаанай үндэһэ һуури тухай договорые бундестагай һайшаан абалгые ХДС/ХСС гэдэг бүлэглэлэй энэ шиидхэбэри һаатуулжа шадахагүй байха. Ушар юуб гэхэдэ. правительственна н...дэлэй партинууд — СДПГ ба СВДП-гэй бүлэглэл парламентдэ булюу гээд ажаглагшад тэмдэглэнэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефону...

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-..., сельского хозяйства — 64-..., 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-..., советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

СПОРТ — СПОРТ

Хоёр наадалай удаа

ФУТБОЛ

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг командануудай дунда түрүү һуури ээлхын түлөө эхилһэн түрүүшын уулзалганууд манай Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй городуудай стадионууд дээрэ үнгэргэгдэбэ. Иимэ наадан байгша оной майн 2—6-най үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэһэн байна. Эндэ өөрынгөө стадион дээрэ наадаһан Томскын «Томлес» команда Благовещенскын «Амурые» — 2:1. Шэтын командые 1:0 тоотойгоор шүүхэдээ, дүрбэн очкотой боложо, түрүүлбэ.

Жэл бүри түрүү һууринуудай нэгые ээлжэ ябадаг Красноярскын «Автомобилист» түрүүшынгээ уулзалга Шэтын футболистнуудтай үнгэргэхэдөө, 90 минутын туршада 1:1 тоотойгоор наадаяа түгэсхэһэн байгаа. Наадалай шэнэ гуримай ёһоор, арба нэгэн метрһээ өөһэд өөһэдынгөө ворота руу бүмбэгэ сохилсоходоо, 5:4 тоотойгоор дүүргэжэ. нэгэ очко өөртөө бэшүүлһэн байна. Хоёрдохи наадандаа тэрэ Благовещенскын «Амур» командые 1:0 тоотойгоор шүүжэ, гурбан очкотой болобо. Мүн Барнаулай «Динамо» команда эды шэнээн очкотой болоһон байна. Эдэнэр түрүүшынгээ наадаида «Сахалинай» командые 3:1 тоотойгоор шүүһэн һаа, хоёрдохи наадандаа Хабаровскын футболистнуудые арай шамай шүүбэ. Юуб гэхэдэ, 90 минутын туршада эдэнэр 1:1 тоотойгоор тэнсэхэдээ, 11 метрһээ бүмбэгэ сохилсожо «Динамо» команда айлшадаа 4:3 гэһэн тоотойгоор шүүһэн байна.

Новосибирскын «Чкаловец» командын футболистнууд Петропавловск-Камчатский хотын «Вулканиие» 2:1 тоотойгоор шүүһэн, Владивостогой «Луч» командатай наадахадаа 1:1 тоотойгоор тэнсэһэн байгаа. Харин бэе бэеынгээ ворота руу бүмбэгэ сохилсоходоо, 9:8 гэһэн тоотойгоор «Чкаловец» команда шүүбэ. Омскын «Иртыш» Владивостогой «Луч» командые мүн лэ иимэ тоотойгоор шүүһэн. «Иртышэй» футболистнууд хоёрдохи наадандаа «Вулкан» командые 3:0 тоотойгоор илаһан байна. Прокопьевскын «Шахтёр» командын футболистнууд өөрынгөө стадион дээрэ наадабашье, эдэнэртэ айлшаар ерэһэн Хабаровскын, Сахалинай командануудта 0:1, 0:2 гэһэн тоотойгоор шүүгдэшэбэ

Манай «Сэлэнгэ» командын футболистнууд үнгэргэгдөөд ябаһан хоёр наадандаа бирабагүй. Эдэнэр түрүүшынгээ наадаида Братскын «Сибиряк» командада 1:0 тоотойгоор шүүгдэһэн юм. Харин хоёрдохи наадандаа Ангарскын «Старт» командатай уулзахадаа, 1:1 тоотойгоор наадаяа түгэсхэһэн байгаа. «Сэлэнгын» футболистнууд 5:4 тоотойгоор шүүгдэшэбэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЭДИР ШАТАРШАД ШАДАЛАА ТУРШАБА

Һаяхан Баргажанда аймагай түрүү һуури ээлхын түлөө эдир шатаршадай командна мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Баргажанай. Үүрэгэй, Уланай, Баянголой дунда ба Гусихын найман жэлэй һургуулинуудай командануд хабаадаа.

Баянголой дунда һургуулиин команда бэрхэ шатаршадһаа бүридэгдэһэн гэжэ наадалай түрүүшын уулзалгануудһаа элирээ. Юундэб гэхэдэ, энэ командын гэшүүд бүхы уулзалгануудаа ехэ булюугаар шүүдэг байгаа. Эсэстээ команда 16-һаа 14 очко абажа, түрүү һуури батаар эзэлээ. Баргажанай дунда һургуулиин команда—хоёрдохи, Уланай һургуулиин команда — гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Багсаан хэлэхэдэ, һургуулинуудай һурагшад шатарта дуратай, өөһэдынгөө шадабари жэл ерэхэ бүри дээшэлүүлжэ байна гэжэ энэ мүрысөөн харуулаа. Адамын 8 жэлэй һургуулиин багша, энэ жэлэй аймагай чемпион, хоёрдохи разрядай шатаршан Даши Галсанович Галсанов эдир шатаршадай мүрысөө һайн хэмжээндэ үнгэргөө.

Н. МУНКОЕВ.

ТЕННИСИСТНҮҮДЭЙ МҮРЫСӨӨН

Баргажанай үхибүүдэй спортын һургуулиин зал соо Советскэ Союзай Герой Гармаевай нэрэмжэтэ шанда хүртэхын түлөө аймагай теннисистнүүдэй командна мүрысөөн һаяхан үнгэргэгдэбэ. Энэ һонирхолтой мүрысөөндэ спортын һургуулиин. колхоз хоорондын барилгын организациин, Уланай колхозой, Баргажанай ба Уланай дунда һургуулинуудай командануд хабаадаа.

Өөһэд хоорондын мүрысөөндэ Уланай колхозой теннисистнүүд, жэшээлхэдэ, урда жэлэй аймагай чемпион Г. И. Эрдынеева, С. Э. Эрдынеев гэгшэд түрүүн наадалай «жолоо» гартаа абаһан байна. Гэбэшье, наадалай эсэстэ бэрхээр наадаһан Баргажанай дунда һургуулиин эдир спортсменүүд энэ командын гэшүүдые хүсэжэ, түрүүшын хоёр һууринуудые хубаалдаа.

Харин саашанхи уулзалгануудтаа Уланай спортсменүүд бэшэ командануудһаа булюу байһанаа гэршэлээ. Тиигэжэ тэдэнэр бүхы уулзалгануудаа шүүжэ, түрүү һуури эзэлһэн байна. Хоёрдохи һууриин түлөө үсэд шанга тэмсэл болоо. Эндэ Баргажанай һургуулиинхид бэшэнһээ шанга байба.

Энэ мүрысөөн аймагай теннисистнүүдэй шадабарияа д...үүлжэ байһа...ие харуулба. Түрүү һуури эзэлһэн Уланай теннисистнүүд Геройн нэрэмжэтэ шанда хүртөө.

ТОБШЮХОНООР...

☆ Уласхоорондын классай спортын мастер, 1971 ондо СССР-эй чемпион болоһон Валерий Стрельников өөрынгөө тренер, РСФСР габьяата тренер А. А. Атархановтай суг боксоор уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадаха болобо. Мүрысөөн сентябрь һарада ГДР-тэ үнгэргэгдэхэ юм. РСФСР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн В. Стрельников мүн декабрь һарада Уганда, Кенидэ үнгэргэгдэхэ уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ хабаадаха болонхой.

☆ Бүхэсоюзна, бүхэроссин олохон мүрысөөнүүдтэ хабаадаһан СССР-эй спортын мастер Владимир Цыренов Чехословакида октябрь һарада үнгэргэгдэхэ уласхоорондын урилдаанда хабаадалсаха болобо.

☆ Дүрэ буляалдалгаар СССР-эй спортын мастер Валерий Иванов Россин бүхэшүүлэй дунда эрхим дүршэлтэй, барилдаашан гэжэ суурхаһаар үнинэй. Тэрэ РСФСР-эй суглуулагдамал командада оруулагдажа, июль һарада ГДР-тэ, октябрь һарада Турцида үнгэргэгдэхэ барилдаануудта хабаадалсахань.

Б. МИРОМАНОВ.

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Коммунистнар — хабарай тарилга дээрэ»—түрүү бэшэг. А. Рыжков С. Цыдыпов хоёрой хабарай тарилга тухай фоторепортаж. Нютаг нютагай һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Байгаали хамгаалха бүлгэмэй республиканска VI конференциин тоосоон. Хилын саана.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хүтэлбэрилэгшын үзэл сурталай талаар ургалта» — С. Ангаповай статья. «Дотоодын нөөсэ аргануудые хэрэглэхэ»—В. З. Тимофеевагай статья. Түрэл орондомнай.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Элдэб һонин. Спорт.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

14.35 — Һүүлэй һонин. 14.45 — Үнгэтэ телевидени. «Нептун» клубай шангай түлөө» һурагшадта зорюулагдаһан программа. 15.15 — Үнгэтэ телевидени. «Артлото». 17.00 — М. Анчаров. «Теория невероятности» — зүжэг. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.40 «КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые совет хүнүүд һайшаана» гэһэн дамжуулга.

Улаан-Үдэ харуулна:

20.00 — «Одохон» — октябрятануудта зорюулагдаһан тележурнал. 20.30 — Телепанорама.

«Орбита» харуулна:

20.50 — Үнгэтэ телевидени. «Белорусский вокзал» — уран һайханай фильм. 22.30 — «Залуу дуушад». Уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшад совет дуунуудые дуулаха. 24.00—«Время»—мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

20.00 — «Велосипедээр дэлхэйн урилдаан». Чехословакиһаа дамжуулга. 20.20 — «Шиидхэхы гурбадахи жэл». Ороной шинин хэдэг заводуудай хөөрэлдөөн.

Улаан-Үдэ харуулна:

20.50 — «Агуухэ дайнай һүүлээр» — телевизионно документальна фильм.

Сагай улари...

Республикадамнай мүнөөдэр үүлэтэйнэт байха. Байгал шадар зарим газарнуудаар багаханаар бороо орохо. Баруун-...һаа секундын 10—14 метр хүсэтэй гөөр һалхилха. Температура 15—19. Байгалай хойто эрьеэр. хойто аймагуудаар 11—15 градус дулаан болохо. Улаан-Үдэдэ һүнишдөө 0—2, үдэртөө 16—18 градус дулаан болохо.

Майн 12—13-да нэгэ бүрхэжэ. нэгэ сэлмэжэ байха. майн 12-то зарим газарнуудта багаханаар бороо орохо Баруун-хойноһоо секундын 12—18 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Һүниндөө 2 градус хүйтэнһөө 3 градус хүрэтэр дулаан болохо. майн 12-то үдэртөө 13—18. майн 13-да 9—14 градус дулаан болохо.

● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-02394. Заказ № 0...